

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

православље.срб ; www.pravoslavlje.rs

Број 1117 Цена 90 динара 2,5 КМ 1. октобар 2013. године Излази 1. и 15. у месецу

ISSN 0555-0114

Крсту Твоме клањамо се!

Прослава годишњице Миланског едикта у Епархији сремској

Централна прослава 1700 година Миланског едикта у Епархији сремској одржана је 22. септембра ове године у Сирмијуму, данашњој Сремској Митровици, граду у коме је цар Константин провео око 540 дана. Цар Константин је из здања над којим се данас налази митровачка Царска палата столовао Римским царством.

Прослава је почела у недељу у 9:30 Светом Архијерејском Литургијом. Служили су Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј, Њихова Преосвештенства епископи: сремски Г. Василије, бачки Г. Иринеј и осјечкопољски Г. Лукијан, уз саслужење свештенства Епархије сремске и Архиепископије београдско-карловачке, у присуству многобројних клирика и верника. Литургију је директно преносила Радио-телевизија Војводине.

Након Свете Литургије уследила је литија до Базилике Светог Димитрија у част Константина Великог који је пре 1700 година хришћанима подарио овоземаљску слободу. У Царској палати је потом одржан пригодан културно-уметнички програм.

Свечаности у Сремској Митровици почеле су још 21. септембра увече, изложбом у музеју Срема и представом Константин, знамење анђела у Позоришту „Добрица Милутиновић“.

Патријарх у Митрополији дабробосанској Велики јубилеји Митрополита дабробосанског Г. Николаја

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј боравио је од 14. до 16. септембра 2013. у посјети Митрополији дабробосанској где је 15. септембра у 9 часова у Саборном храму Рођења Пресвете Богородице у Сарајеву служио Свету Архијерејску Литургију поводом 60 година свештеномонашког и 40 година архијерејског служења у Српској Православној Цркви Његовог Високопреосвештенства Митрополита дабробосанског Г. Николаја.

Дочек Патријарху Српском је приређен у Саборном храму 14. септембра, где је у његову част служена доксологија којој су присуствовали Митрополит дабробосански Г. Николај, Епископ осјечкопољски Г. Лукијан, свештеници и монаси Митрополије дабробосанске, као и вјерници из Сарајева, Источног Сарајева, Пала, Сокоца и других мјеста из Републике Српске, БиХ и Србије.

У својој бесједи Митрополит је подсјетио присутне да је хиротонисан у септембру 1973., истакавши да се трудио да што боље ради на проповједи и ширењу Јеванђеља Христовог. „Ако је нешто у нашем раду добро и вриједно, ако је јеванђелско и православно, то поред нас припада и људима с којима смо радили и онима од којих смо учили вјечне истине Божије“ – рекао је Митрополит Николај.

Захваливши на дивном дочеку, Патријарх Иринеј је истакао да, иако долази директно из САД где је имао обавеза још неки дан, није могао да пропусти прилику да не буде на обиљежавању јубилеја Митрополита Николаја – узвишене и предане архијерејске службе Богу и нашем народу. „Није мали период 40 година и Ви сте у том периоду целог себе дали Цркви Христовој, Цркви светосавској. Све сте то спроводили на најбољи начин, онако како то Господ жели и како је то Црква очекивала од Вас као једног од најугледнијих архијереја Српске Православне Цркве“ – истакао је Патријарх Иринеј. Нагласивши да јубилеј који слави Митрополит Николај није само његов него и Митрополије дабробосанске и цијеле Српске Православне Цркве, Патријарх Иринеј је констатовао да је „овај благочестиви народ, заједно са нашим народом у осталим крајевима, доживео велику трагедију и страдање. Не малаксавајте у вери својој, на-

ди и ревности за име Божије, за правду његову“ – поручио је Патријарх српски Иринеј.

У Саборном храму у Сарајеву

У недјељу, 15. септембра, у Саборном храму Рођења Пресвете Богородице у Сарајеву, поводом великих јубилеја Митрополита дабробосанског Г. Николаја, Патријарх Иринеј је служио Свету Архијерејску Литургију уз саслуживање Преосвећених епископа: бачког Иринеја, осјечкопољског и барањског Лукијана, шумадијског Јована, захумско-херцеговачког Григорија, крушевачког Давида, умировљеног захумско-херцеговачког Атанасија и моравичког Антонија.

Његова Светост је додијелио Митрополиту Николају, као великому градитељу цркве, Орден Светог краља Милутина, највећег градитеља цркве.

У обраћању великим броју вјерника Патријарх Иринеј се запитао да ли има ишта љепше него служити Богу и народу, као што је то чинио Митрополит Николај у протеклих 60 година.

Патријарх Иринеј је поручио присутним: „Ви који сте преживели многе трагедије, за које смо и ми чули, останите верни Господу своме, Цркви и вери својој.“ Његова Светост је истакао да се „ми не молимо Богу само за свој народ, него за све људе, свих народа, свих култура и боја, јер смо сви деца Божија“.

Током Литургије Патријарх Иринеј је уручио одликовања свештеницима које је одликовао Митрополит Николај. На крају Литургије, мноштво вјерника, међу којима је био и велики број дјеце, приступило је Светим даровима Тијела и Крви Христове којима их је причестио Патријарх Иринеј.

Трпеза љубави

Митрополит дабробосански Николај уприличио је у недјељу, 15. септембра, у Источном Сарајеву, трпезу љубави за Патријарха Иринеја, архијереје СПЦ, ➔

свештенство и монаштво Митрополије дабробосанске, високе представнике Римокатоличке цркве и Јеврејске заједнице у БиХ, као и гости из политичког и јавног живота Републике Српске.

Трпеzi љубави присуствовали су епископи: бачки Иринеј, осјечкопольски и барањски Лукијан, шумадијски Јован, захумско-херцеговачки Григорије, крушевачки Давид, умировљени захумско-херцеговачки Атанасије и викарни моравички Антоније.

Честитајући Митрополиту Николају велике јубилеје, Патријарх Иринеј је поздравио и присутне представнике Римокатоличке цркве и Јеврејске заједнице, изразивши жаљење што нема и представника Исламске заједнице у БиХ, „који су наша браћа. Доста је било рата и мржње. Време је да се окренемо миру и љубави“ – истакао је Његова Светост, додајући да је Митрополит Николај много учинио на помирењу у БиХ.

Митрополиту Николају је велике јубилеје честитао и директор Секретаријата за вјере РС Јово Турањанин, као и директор Канцеларије за сарадњу са Црквама и вјерским заједницама Владе Србије Милета Радојевић који је захвалио Митрополиту Николају за све жртве које је поднио заједно са својим народом „у овом тешком и смутном времену“.

У име свештенства и монаштва Митрополије дабробосанске јубилеје је честитаоprotoјереј-старофор Ранко Билинац који је истакао да је Божјим промислом у најсудбоноснијем тренутку по српски народ, Цркву и свештенство 1992. године, у страшном вихору рата, Митрополит Николај преузео кормило Епархије дабробосанске са сједиштем у Сарајеву. „Митрополит Николај увијек, па и у посљедњем рату, на сваку мржњу одговарао љубављу, па и кад је било најтеже“ – рекао је прота Билинац.

Сачувајте своју вјеру, културу и језик

Његова Светост је посетио у недељу, 15. септембра, зграду Административног центра града Источног Сарајева, где је разговарао са руководством града, градских општина, као и представницима Републике Српске у институцијама БиХ.

Патријарх Српски је том приликом поручио да је најбитније да Срби, у времену велике духовне, моралне и материјалне кризе, опстану као народ, да

Званични пријеми

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 17. септембра 2013. у Патријаршији српској у Београду групу студената Богословског факултета са Универзитета Лудвига Максимилијана из Минхена коју је предводио декан г. Атанасије Влецис. Пријему је присуствовао Епископ ремезијански Г. Андреј, викар Патријарха Српског.

Његова Светост Патријарх српски Г. Иринеј примио је 20. септембра 2013. кардинала Анђела Сколу, миљанског надбискупа и изасланика папе Франциска у пратњи надбискупа београдског г. Станислава Хочевара и службене делегације за прославу 1700. годишњице Миланског едикта у Нишу. Пријему је присуствовао и Епископ ремезијански Г. Андреј, викар Патријарха Српског. У прослави овога изузетног јубилеја, градови Ниш и Милано имају посебан значај за васцели хришћански свет, а висока делегација Римокатоличке цркве из Милана је допутовала у Србију управо поводом обележавања овога историјског догађаја за нашу Цркву и државу.

Патријарх српски Г. Иринеј примио је 23. септембра 2013. у Патријаршији српској у Београду религијском улему Исламске заједнице Србије г. Адема Зилкића.

сачувају своју вјеру, културу и језик, јер имају вјеру, културу и историју коју не смију да изневјере.

Његова Светост је нагласио да је Србима, и овде и на Косову, најпотребније да се ослободе политичких партија, као и да треба да постоји једна јединствена партија српског народа, те да не чине ништа на сопствену штету, а у корист својих непријатеља.

„Одлазим задовољан оним што се данас десило у српском Сарајеву и задовољан српским народом који овде живи и лепом, драгом и благословеном омладином“, нагласио је Патријарх Иринеј.

Посјетом Источном Сарајеву Патријарх Српски је окончао дводневни боравак у Митрополији дабробосанској.

Извор: Митрополија дабробосанска

ПРАВОСЛАВЉЕ 1117

2
Активности Патријарха

6
Јубилеји Митрополита Николаја
Ейског сремски Василије

8
Прослава 17 векова
слободе хришћанства

9
О Константину Великом
Олія Стојановић

10
Саопштење за јавност
(*Communiqué*)

12
Res publica
Данко Стражинић

14
Саопштење за јавност
Митрополије
аустралијско-новозеландске

16
Будући Свети
и велики сабор
Православне Цркве (2. део)
Прошојереј Радомир В. Поповић

20
Утешитељ
Бојан Божковић

23
Марија Магдалина према
сведочанствима канонских Еванђеља
гр Предраг Драјушиновић

26
Сихем – место избора и одлуке
(први део)
Јован Блајовић

28
Петра
Драган Вукић

30
Високо образовање СПЦ
у 20. веку (девети део)
гр Александар Раковић

32
Страдање мајке са двоје деце
Архимандрит Тихон (Ракићевић)

33
Молитвено сjeћање
на Новомученике Јасеновачке

34
Шта смо пропустили да чујемо о
Ираку у претходних десет година

36
Рад будућих епископа
Живорад Јанковић

38
Свет књиге

40
Наука, уметност, култура...

42
Кроз хришћански свет

44
Из живота Цркве

На насловној страни:
**Крсту Твоме клањамо се, Владико,
и Свето Васкрсење Твоје славимо!
(Часна Трпеза - Пећка патријаршија)**
Фото: Ђакон Драган С. Танасијевић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Епископ зворничко-тузлански Хризостом

Главни и одговорни уредник
Презвитељ мр Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор
Торње Остојић

Чланови редакције
Презвитељ др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двоброј. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове до даљијег!

Годишња претплата за иностранство:
Обична пошиљка је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP;
авионска: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.

Информативна служба:
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDEFF)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS55145007080000135615
Srpska Pravoslavna Crkva, Kralja Petra 5, Beograd

Телефони:
Редакција: +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Претплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113, 064 17-83-786
e-mail: pravoslavje@spcrs.rs – редакција
pravoslavje@spcrs.rs – претплата
marketing.spc@gmail.com

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији.
Текстови приложени објављени у „Православљу“ представљају
ставове аутора.

Сва права задржана. Свако прешифовање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
оих новина или чланака објављених у њима забранено је и
представља повреду ауторског права и кривично дело.

Дизајн: Соба.rs
Графичка припрема: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. д.

Дистрибутер: „Polydor“ д.о.о.
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 032/717-322, 011/2461-138

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)

ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106

Православље се штампа уз помоћ Канцеларије за
сарадњу са црквама и верским заједницама Владе
Републике Србије

Беседа Преосвећеног Епископа сремског Г. Василија одржана у Храму Светог Пророка Илије у Сокоцу у суботу, 14. септембра, на Св. Литургији служеној поводом 60 година свештеномонашког и 40 година архијерејског служења Митрополита дабробосанског Г. Николаја

Јубилеји Митрополита Николаја

Ваше Високопреосвећенство, возљубљени у Христу оче, родитељу, учитељу, брате,

Ваша Преосвећенства, богољубиви монаси, високопречасно свештенство, благочестиви народе Божији, драга браћо и сестре.

Окупљени смо око драгог нам Митрополита Николаја, на дан Преподобног Симеона Столпника у овом прекрасном Храму Светог Пророка Илије, дозволите ми да од срца у име свих вас честитам нашем драгом слављенику 60 година од када је примио анђеоски образ и обукао се у ризу спасења, монашког подвига, и 40 година архијерejske службе у Цркви Христовој.

Спознаја да је човек рођен за вјечност покреће људски ум да размишља шта је то вјечност и где је његово место ту?

Узрастајући у меру раста висине Христове човеков ум и душа тежи своме Творцу пењући се уз литице свога живота. Ви сте се увек неуморно на томе трновитом путу нашли.

Одрастали сте у породици која је најважнија школа живота, захвални својим родитељима и старатељима а понајвише молитвама мајке и њене несебичне љубави према својој дјеци.

Савет мајке и љубав којом Вас је грејала и молитве њене које су Вас невидљиво пратиле, непрестано сте чули и слушали неко тихо шапутање „ниси ти сам дјете – Бог је с тобом“ пратиле су Вас читавог Вашег живота.

Рођени сте у Подгрмечју, засе-

ок Крња Јела, село Смољани код Босанског Петровца, 1927. године као прво дете у родитеља Милана и Милице. Новорођенче је двојак дар Бога и родитеља. То је догађај који засењује све животне тешкоће и наткриљује све друге кућне радости.

Окупљени око Вас као и увек, драги нам Владико, као око свога родитеља и овим евхаристијским слављем желимо да поделимо са Вама ову молитвену радост Ваше плодне жизни у Господу.

Септембар месец је почетак нове црквене године, месец у коме се врши збирање плодова и приношење жртве благодарности Богу, те тако и ми дођосмо да заједно са Вама одамо хвалу и благодарност животом Богу који Вам је подарио овако плодоносан плод Вашег рада и труда на њиви Господњој.

Сама рука Божија вас је водила и руководила од почетка Вашег чудесног живота, школовања као Привредниковог питомца, као и у богословији и на факул-

тету, Ваших добротвора и других родитеља у Смедеревској Паланци, огромних искушења и Вас и Ваших родитеља због Ваше чврсте одлуке и одласка у богословију итд.

Говорили сте нам:

„Два манастира рачунам у највеће школе мага живота: манастир Девич, на овом светом и распетом Косову и манастир Крку. Свакодневна чуда која је чинио Свети Јоаникије Девички, снажила су моју веру и јачала ми љубав према монаштву. Друга велика школа мага живота је манастир Светог Архангела Михаила у Крки. Овај манастир је својом дугом и мукотрпном историјом старом 663. године, са својом преображеном ризницом духовног и културног блага и са својим историјским регуларним школством у историји наше Цркве и сам по себи је већ једно велико чудо.“

Посебно поглавље у Вашем животу, и то треба нагласити, противе у знаку љубави према просвети и школству за које сте себе на олтар Цркве као жртву живу и огроман допринос у том послушању дали.

Сва Ваша духовна дјеца и ученици од Призрена, Раковице, Београда, Крке и Фоче се сјећају Вас, ваше несебичне љубави и пожртвовања за нас. И када сте нас карали и грдили љубав је неизмерно врхунала и знали смо ми то да је то све за наше добро. Трудили смо се, драги Владико, да се одржимо на оном путу којим сте нас учили, да не посрнемо и да Ваше име ничим и никако не укаљамо.

„Живећи и радећи у овој светињи“, говорите Ви у Вашем животопису, „доживљавао сам непрестану помоћ Божију и дах Духа Светога који је изграђивао моје сараднике, браћу монахе, наставнике, ученике и мене.“

Године 1973, на часу Светог Писма Новог Завета у четвртом разреду богословије, затекао Вас је избор за Епископа аустралијско-новозеландског. Путеви Господњи су неиспитиви, те сте Ви, као и увек у послушанију својој Цркви без поговора пошли на пети континент где сте неуморно хиљадама километара прелазили да би своју верну паству у једно сабрали и очували.

Начин мисионарске делатности на оним огромним пространствима у мору протестантизма и других доминација, још једна је додатна школа Вашег живота. На нашу несрћу дочекала Вас је једна огромна рана на души и бићу српског народа – раскол у Цркви. Знам Ваше муке и невоље кроз које сте пролазили или увек у духу љубави и по цену понижења све сте чинили да до јединства Цркве и народа дође.

Као добар пастир увек сте се руководили јеванђелски. И управо пастирство у Цркви Христовој јесте преимућство, брига о поверилим душама људским, првенствено.

А када су душе људске поверење бризи и старању добром црквеном пастиру онда он сам себи поставља питање: „У овом и оваквом времену како и на који начин да очувам поверење ми душе у јеванђелској светлости и чистоти, како да посрнуле исправим, клонуле и малаксале подржим, пале подигнем, рањене и раслављене исцелим, колебљиве у вери да учврстим, заблуделе да повратим на прави пут, грехом умртвљене оживим и препородим?“

Све је то била и јест преокупација Ваше пастирске бриге и љубави према својој пасти. Ви, драги Владико, нисте пуки плаћени функционер, него сте, после Бога; као прави и искрени слуга Божији, највећи пријатељ и добро-

твор, лекар поверилих Вам душа, до самопожртвовања.

Пројављене речи Пророка Исаје се односе на Вас.

„Дух је Господњи на мени...“, зато Вас је Господ обдарио временима дуговечним благодарствености, плодности и трпљењем.

Градитељска делатност није изостајала. Велики труд и напор у обнови манастира Крке, зидање зграде богословије као Ваше особите љубави; подизањем манастира Светог Саве у Илајну – Аустралија, многобројних цркава, парохијских дома, црквених сала, од Аустралије до поновног подвига у Далматинској епархији, сад као њен јерарх и најзад у Митрополији дабробосанској, где сте осмишљавали и осмислили, реализовали и многе светиње у славу Божију и на понос рода српског – подигли.

Највећи Ваш подухват, драги нам Владико, јесте власпостављање старе Сарајевске богословије, тренутно у Фочи и Богословског факултета, препознатљивог у читавом православљу.

Васкрсавање Дабробосанске и сарајевске митрополије која је, на жалост у вихору рата потпуно девастирана и уништена, светиње у њој обновљене и новоподигнуте и као круна свега обновљени манастир Добрин, 26 нових цркава и 17 обновљених.

Најважније је то што је у Митрополији, Вашим доласком, неуморним радом са својим верним свештенством, монаштвом и осталим сарадницима подигнут морални, религиозни и мисионарски дух у српском народу ове древне и чувене Митрополије дабробосанске.

Ова Митрополија је подмлађена, јер сте у њој рукоположили 61 свештеника и 13 ћакона.

По речима блаженопочившег Епископа жичког Стефана, Вама упућеним, који каже: „Ви сте целу нашу Цркву задужили својим несебичним и неуморним радом и трудом, љубављу осојеном.“

За несебичан и беспрекоран рад носилац сте више црквених и свјетовних одликовања:

Митр. Николај по рукоположењу у чин јеромонаха (други с лева)

Митр. Николај на дан устанчења у Аустралији

Орден Светог Саве првог реда, Орден Његоша првог степена, Орден Републике Српске на ленти, одликовања председника Републике Српске, Орден заставе Републике Српске са златним венцем, Орден Бијелог Анђела првог степена и Орден Светог Тодора Вршачког.

Свети Апостол Павле каже: „Епископ као доноуправитељ Божији треба.... да је трезвен, мудар, поштен, гостољубив, мириљубив који својим домом добро управља и има послушну дјецу са сваком скромношћу“ (1 Тим. 3, 1-4).

Управо, Вас сви овде, као и у читавој Српској Цркви, као тајвог знамо и сви смо поносни на Вас, честитајући Вам овај јубилеј и ово славље.

Негде сте, скоро, симпатично изјавили: „Мојих 40 година архијерејске службе брзо је прошло. Много сам путовао да бих био тамо где ми је место.“

Долгоденствуј свети Владико на многа и благаја љета!

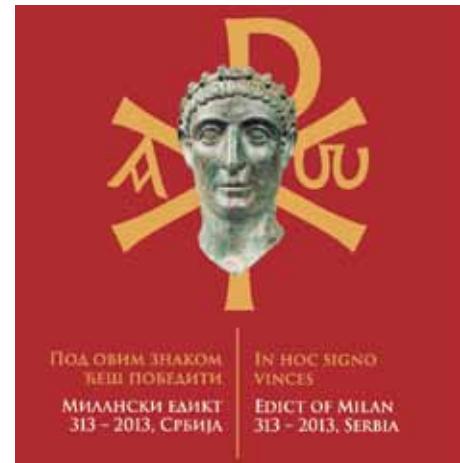
Епископ сремски Василије

У Београду, Нишу и Подгорици од 4. до 9. октобра 2013. године

Прослава 17 векова слободе хришћанства

Централни дogaђaj овогодишњег свехришћанског јубилеја догодиће се у недељу, 6. октобра, у 9 часова, када ће у Нишу, испред Храма Св. цара Константина и царице Јелене, бити служена Света

Архијерејска Литургија.

Највећем и најрепрезентативнијем скупу у историји наше помесне Православне Цркве – централној, а уједно и завршној свечаности обележавања 1700–годишњице Миланског едикта присуствоваће предстојатељи и високи представници свих помесних Православних Цркава. На позив Његове Светости Патријарха српског Г. Иринеја да узму учешће у прослави већ су се одзвали Патријарх васељенски и цариградски Г. Вартоломеј, Патријарх јерусалимски Г. Теофил, Патријарх московски Г. Кирил, Архиепископ кипарски Г. Хризостом и Архиепископ варшавски Г. Сава. Поред изасланстава Православних Цркава, Централној прослави 1700–годишњице Миланског едикта присуствоваће и представници источних дохалкидонских цркава, затим висока делегација Ватикана са представницима Римокатоличке цркве из региона, чланице цркава реформације, као и различитих хришћанских организација и удружења из Европе и света.

Долазак високих гостију очекује се у петак, 4. октобра, када ће уследити први сусрети са нашим Патријархом Г. Иринејем и архијерејима. Београђани ће јединствену прилику да поздраве православне патријархе, архиепископе и друге гости имати у суботу, 5. октобра у 9 часова, када ће у Саборном храму бити служена доксологија. Потом ће уследити званични пријеми и разговори са Патријархом Иринејем и српским архијерејима, као и са највишим представницима власти Републике Србије.

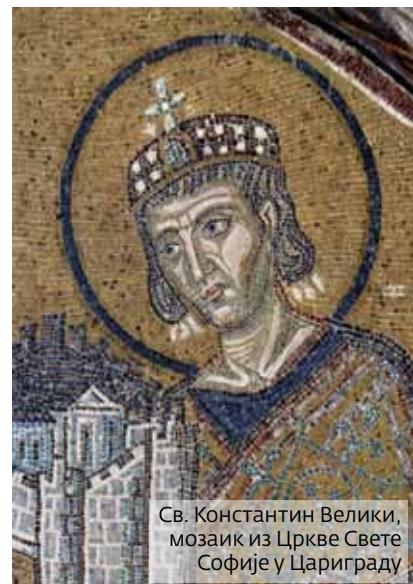
Централни дogaђaj овогодишњег свехришћанског јубилеја догодиће се у недељу, 6. октобра у 9 часова, када ће у Нишу, испред новоподигнутог Храма Светих цара Константина и царице Јелене, бити служена Света Архијерејска Литургија којом ће началствовати Његова Свесветост Патријарх цариградски и васељенски Г. Вартоломеј, а саслуживаће му присутни поглавари и представници помесних Православних Цркава. Патријарх српски Г. Иринеј ће, том приликом,

госте одликовати Орденом Светог цара Константина Великог. Очекује се да ће, поред највиших државних представника Републике Србије, у родни град Светог и равноапостолног цара Константина Великог допутовати и представници држава из региона, као и амбасадори акредитовани у нашој земљи и најважније личности из јавног и културног живота наше земље. Србија и Ниш ће, тог дана, бити својеврсни центар хришћанства целог света.

У понедељак, 7. октобра, гости Његове Светости Патријарха Иринеја ће, заједно са својим домаћином, боравити у Подгорици, где ће бити освештан нови Саборни храм посвећен Христовом Васкрсењу, да би сутрадан, 8. октобра, у Београду, после помена блаженопочившем Патријарху Павлу у манастиру Раковица, посетили изложбу Академије СПЦ за уметности и конзервацију, а у вечерњим часовима, у Народном позоришту присуствовали премијери опре *In hoc signo vinces!*

Српска Православна Црква позива своју духовну децу и све људе добре воље да својим присуством постану учесници овог највећег хришћанског сабрања у нашој историји.

Извор: Информативна служба СПЦ

Св. Константин Велики,
мозаик из Цркве Свете Софије у Цариграду

– 1700 година од Миланског едикта –
Циклус предавања у САНУ

О Константину Великом

Yоквиру обележавања јубилеја 1700 година Миланског едикта, Српска академија наука и уметности (САНУ), организује циклус од седам јавних предавања, сваког понедељка у подне, почев од 16. септембра до краја октобра ове године.

На почетку циклуса предавања у Свечаној сали САНУ, уводна разматрања изложио је академик Љубомир Максимовић, а прво предавање је одржала др Бојана Крсмановић са Византолошког института САНУ, која је говорила на тему „Константин Велики у византијској традицији“. Др Крсмановић је између осталог констатовала да је успомена на Константина Великог (306–337), као првог хришћанског владара Римског царства, браница права вере, оснивача нове престонице, цара–јединитеља, реформатора итд., негована у хришћанској традицији Византијског царства, али и да многа дела литерате тога времена показују да константиновска традиција није негована у једнаком интензитету у свим епохама Царства. „Тако се суочавамо са једним наизглед парамодском: у аутократској Византији негован је култ Светог цара Константина али не и култ личности овог владара. То се види у традицијама које говоре о Константиновом крштењу, о оснивању Цариграда и о његовом пореклу. С друге стране, место које је Константин имао у политичко-идеолошком програму византијских царева и владарских породица говори да у Византији није било антиконстантиновске традиције у правом значењу те речи. У том смислу, доба Константина Великог, оставило је трајан, несумњив и неприкосновен утицај у Византијском царству, које је током своје историје било обележено посебним односом између световне и духовне власти,“ рекла је др Крсмановић.

У понедељак, 23. септембра, у наставку циклуса, говорио јеprotoјереј–ставрофор проф. др Радомир В. Поповић са Православног богословског факултета Универзитета у Београду расветљавајући питања васељенских сабора и улоге цара Константина у њиховом устројству. Професор Поповић је започео своје излагање на тему „Васељенски сабори у контексту константиновског наслеђа“, констатацијом да је „све почело са царем Константином Великим (†337) и Првим или Сабором 318 Отаца у Никеји, јер су сви потоњи сабори (Други – Цариград 381, Трећи – Ефес 431, Четврти – Халкидон 451, Пети – Цариград 553, Шести – Цариград 680–681, и Седми – Никеја 787. године) и њихови сазивачи (цареви: Теодосије Велики, Теодосије Млађи, Маркијан, Јустинијан Велики, Константин Погонат и царица Ирина) само понављали оно што је Константин Велики увео као праксу у црквени живот.“

Одржани у периоду од 4. до 8. века у Византији, били су „не само црквени догађаји првог реда“, рекао

је професор Поповић, наглашавајући притом њихов значај констатацијом да су „у православној традицији васељенски сабори остали упамћени и под називом ‘Седам стубова премудrosti’ јер на њима, бар што се тиче Православне Цркве, почива њена вера, догма и канонско устројство“.

Надаље је, професор Православног богословског факултета, говорио о самој суштини сабора, констатујући да су они у начелу били ствар Цркве јер су на њима активно учествовали само епископи, о чему на крају саборских одлука сведоче њихови потписи. На крајњи исход тих одлука цар или његови овлашћени представници нису имали утицај, што се опет може видети из потписа испод саборских одлука где стоји само „прочитах и потписах“.

„У том смислу цар је сазивао васељенски сабор, старао се о одржавању саборских седница, о реду, легализовао својим потписом саборске одлуке и давао им на важности – подизањем истих на ниво државних закона који су обавезни за све поданике царства. То је Црква од цара, односно од државне власти и очекивала и тражила“. На крају свог излагања професор Поповић се осврнуо и на саме саборске одлуке – акта васељенских сабора – описујући их као „строго повериљива документа од великог значаја која су била чувана у царској библиотеци или архиви, или пак у патријаршијској библиотеци, а коришћена су само са посебном дозволом и поверењем“.

До краја циклуса очекују се предавања др Вујадина Иванишевића са Археолошког института, на тему „Касноантички град у Илирику и његова трансформација“ (30. септембра), проф. др Слободана Ђурчића, члана САНУ ван радног састава, на тему „Константин Велики на раскрсници путева римске архитектуре“ (7. октобра), излагање проф. др Смиље Марјановић Душанић са Филозофског факултета Универзитета у Београду „Нови Константин у српској писаној традицији средњег века“ (14. октобра), излагање др Данице Поповић са Балканолошког института САНУ и темом: „Реликвије Часног Крста у средњовековној Србији“ (21. октобра), и завршно предавање академика Гојка Суботића на тему „Свети Константин и Јелена у нашој старој уметности“ (28. октобра 2013. године).

Олга Стојановић

Међународна комисија за англиканско-православни теолошки дијалог

Саопштење за јавност (Communiqué)

Септембар 2013.
Нови Сад, Србија

У име Триједног Бога и са благословом и руководством наших Цркава Међународна комисија за англиканско-православни теолошки дијалог (ICAOTD=Комисија) састала се у Новом Саду, Србија, у периоду 4–11. септембра 2013. године, а на позив Патријарха Српске Православне Цркве, Његове Светости Г. Г. Иринеја. Комисија исказује велику захвалност за широкогрудо гостопримство које су пружили Преосвећени Епископ Иринеј и Епархија бачка са Новим Садом као градом у којем је смештена епископска катедра.

Преосвећени епископи Иринеј бачки и Давид крушевачки, у име Његове Светости Патријарха Иринеја, срдечно су дочекали чланове Комисије у Новом Саду. Поменути епископи изразили су спремност да се ангажују у вези са радом Комисије, посебно на глашавајући духовне димензије изучавања теолошке антропо-

логије. Они су том приликом са члановима Комисије поделили своје разумевање искуства хришћана у Србији.

Настављајући да фокусира хришћанску антропологију, нарочито питање шта значи бити људска личност створена према образу и подобију Бога, Комисија је уложила значајне напоре у критичко прегледање нацрта сопственог заједничког теолошког рада посвећеног том предмету. Рефлексије на теологију славе творевине и на јединственост човечанства у поретку творевине одвеле су Комисију у још дубља разматрања. Надаље, Комисија је истрајно радила на конкретном изражавању проблема образа и подобија, узимајући у обзир многе компоненте те теме, притом, специјална пажња је посвећена и светописамским основама поменуте теме. Као део расправе о људским односима, Комисија је констатовала да је учење свих

Православних и Англиканских Цркава сагласно у томе да је брак установа која подразумева однос мушкарца и жене. Нацрт текста (будуће заједничке договорене изјаве двеју Цркава), који је развијен кроз студије са прећашњих састанака, унапређен је приликом овог скупа, и то прилозима из предметне материје која је обухватила питање људског бића у друштву; питање људског бића као друштвеног бића; затим питање начина задобијања личносности кроз заједницу, а из традиционалне афричке перспективе; најзад и питање покајања, преобразења и светости. Комисија се сложила да новопостављени тим за рад на нацрту заједничке договорене изјаве настави да ради на постојећем нацрту (draft) до следећег састанка, узимајући у обзир многе целисходне примедбе и теолошка разматрања који су приложени на садашњем скупу.

Као и приликом пређашњих скупова, свакодневне молитве ојачавале су и утемељивале рад Комисије. Англикански чланови Комисије узносили су јутарње молитве. Вечерње службе одвијале су се сходно поретку српског православног предања, у оближњој парохији, односно у Храму Успења Пресвете Богородице. Чланови Комисије присуствовали су англиканској евхаристији која је одржана у Словачком евангелистичком храму. Чланови Комисије такође су присуствовали светој божанској Литургији у манастиру Ковиљ. Током свих прилика за молитву, Комисија (ICAOTD) је подржавала народ Сирије, молећи се за мир, нормалност и сигурност у тој земљи.

У време одржавања састанка Комисије, Патријарх Српске Православне Цркве обратио се Генералној скупштини Јудињењих нација у Њујорку говором насловљеним „Култура мира и наша одговорност“. Чланови

Комисије похвалили су то саопштење на основу правовремености поруке коју је то саопштење пренело, и са захвалношћу су примили његов говор.

Приликом заседања Комисије примећено је да ова година обележава 1700-ту годишњицу Миланског едикта. Прослава годишњице таквог едикта, који нуди потврду сигурности и религијске слободе, посебно је реваншна у наше доба.

Рад Комисије значајно је обогаћен приликама за ангажман које су отворене захваљујући помесном окружењу. Током њеног рада, Комисију су веома срдачно и дарежљиво дочекали Преосвећени Епископ Андреј, шеф Канцеларије за спољне односе Српске Патријаршије, као и игуман манастира Ковиљ Преосвећени Епископ Порфирије јегарски са бројним ковиљским монасима, од којих су чланови Комисије сазнали више о садржајима делатности манастира, укључујући

старање о онима који страдају од злоупотребе алкохола и од болести зависности од наркотика. Посета граду Сремски Карловци пружила је прилику за разгледање саборног храма посвећеног Светом Николи, као и за посету православној Богословији Светог Арсенија Сремца, где је чланове Комисије дочекао Преосвећени Епископ Василије који је све присутне упознао са образовањем младих богослова, као и са начином на који се они припремају да изврше мисију Божију у контексту савремености.

Комисија је са жаљењем констатовала да је православни сапредседавајући, Високопреосвећени Митрополит Калист диклијски, спречен да учествује у њеном раду. Представник јелинске Патријаршије Александријске, Високопреосвећени Митрополит Серафим зимбабвеански, прихватио је да приликом овог скупа врши дужност привременог сапредседавајућег.

Рад Комисије наставиће се приликом следећег скупа који је заказан за септембар 2014. године, са Англиканском Црквом као домаћином.

**Мишрополијаш зимбабвеански
Серафим, православни
сајредседавајући**

**Архијериской йерашки
Роџер Херфит, англикански
сајредседавајући**

Нови Сад, среда,
11. септембар 2013. г.

**Чланови Комисије
присутни у Новом Саду:**

**Представници
Православне Цркве:**

Митрополит зимбабвеански и анголански Серафим (Александријска Патријаршија)

Високочасни отац Александар Хејг (Антиохијска Патријаршија)

Високочасни отац Валентин Ва-
сечко (Московска Патријаршија)

Професор др Богдан Лубардић (Српска Патријаршија)

Митрополит трговиштански Нифон (Румунска Патријаршија)

Протојереј Георгиј Звијададзе (Грузијска Патријаршија)

Професор др Милтијадис Константину (Грчка Црква)

Високочасни отац Анджеј Минко (Пољска Црква)

Епископ филомелионски Илија (Албанска Црква)

Часни отац др Христос Хри-
стакис (са-секретар)

**Чланови који нису
присуствовали скупу:**

Митрополит диоклијски Калист (Цариградска Патријаршија)

Часни отац Георгије Д. Драгаш (Јерусалимска Патријаршија)

**Представници
Англиканске цркве:**

Архијерископ пертски Роџер Херфит (Англиканска црква Аустралије)

Часни отац Марк Билиморија (Црква Џејлена)

Часни отац др Тим Бредшоу (Црква Енглеске)

Архијерископ армашки др Ричард Кларк (Англиканска црква Ирске)

Часни каноник Џонатан Гудол (Представник Архијериског центра Берјиског)

Часни ђакон др Кристина Хол (Енглеска црква)

Часни каноник Филип Хобсон OGS (Англиканска црква Канаде)

Госпођица Наташа Кукач (Англиканска црква Канаде)

Епископ кипарски и заливски Мајкл Луис (Епископална црква у Јерусалиму и Средњем истоку)

Часни др Глорија Мапангдол (Епископална црква у Филипинима)

Часни др Данкан Рид (Англиканска црква Аустралије)

Часни каноник професор др Џон Ричес (Епископална црква Шкотске)

Епископ воришки Џон Стројан (Црква Енглеске)

Часни отац Џозеф Вандера (Англиканска црква Кеније)

Часни канон др Алисон Барнет-Коуан (са-секретар)

**Саопштења приложена
на скупу:**

*Покажање, преображење и све-
тост*

Епископ воришки Џон Стројан

*Достизаше личносностаји кроз
заједницу: афричка традицио-
нална љерсиектива*

Часни отац Џозеф Вандера

*Људско биће у друштву: англи-
канска љерсиектива*

Часни каноник професор
др Џон Ричес

Људско биће као друштвено биће

Професор др Милтијадис

Константину

Превој са енглеског:
Бојан Лубардић

У Коларчевој задужбини у Београду, 20. септембра 2013., представљена је књига проф. др Давора Џалта *Res publica. Изабране студије и есеји*, заједничко издање Одбора за просвету и културу Епархије пожаревачко-браничевске и Богословског друштва „Отачник“. Овим поводом говорили су протођакон мр Златко Матић, др Ивана Кроња, проф. др Зоран Крстић и аутор.

Протођакон мр Златко Матић је рекао да су питања која аутор покреће о образовању, односу нације и Цркве, литургијског и практичног православља, естетике црквене уметности и друга, јако битна. Он је додао да када о овим темама пише човек који по вocationи није теолог то онда има већу тежину. У центру истраживања, указао је он, је људска личност и њен однос према изазовима савременог света. Он је закључио „да је пред читаоцима подстицајна и позитивно провокативна збирка есеја која нас извлачи из летаргије и упућује једне на друге“.

У свом обраћању, др Ивана Кроња је истакла да је посреди зрела и лепо написана књига која је импресиван допринос нашој културологији и социологији медија, као и да је „одликује смиренни тон обраћања без убичајених идеолошких супротстављања која су карактеристична за нашу средину“. Аутор, по њеним речима, у том смислу „нуди веома имплицитну критику веома оштре идеолошке поделе

Одбор за просвету и културу Епархије браничевске и „Отачник“ представили ново издање

Res publica – изабране студије и есеји –

Пред читаоцима је подстицајна и позитивно провокативна збирка есеја која нас извлачи из летаргије и упућује једне на друге.

у нашем друштву, где академско у секуларној области као да нема додира са богатим академским и духовним животом у верској сфери или у сфери политичког и мултикултуралног друштва“. Она је на крају додала да ова књига даје допринос и на пољу историје уметности, јер за разлику од јавног дискурса који је преоптерећен поједностављеним интерпретацијама прошлости, ова књига је окренута будућности, јер превазилази дневнополитичке несугласице.

Проф. др Зоран Крстић је указао да је реч о врло значајном делу из пера хришћанског интелектуалца које се бави друштвеним темама, јер Црква мора да успостави дијалог са светом у коме обитава. Да би Црква успоставила нови дијалог са тим светом, додао је он, „потребни су хришћански интелектуалци, јер они веру сведоче на други начин од теолога, који је некима у спољашњем свету пријемчљивији“, и истакао да је др Цалто несумњиво неко ко може да допринесе томе. Ва-

жност деловања хришћанских интелектуалаца, рекао је проф. Крстић, „огледа се и у потреби да се покаже у једном новом светлу да хришћанство и теолошка мисао не мора да буде фактор раздора у једном друштву, како је то говорила модерност, већ може да има потенцијал да буде фактор стабилности једног друштва“. Да хришћанство и те како има шта аутентично да каже на друштвене теме, нагласио је он, може се видети и према есејима и студијама у овој књизи.

Др Давор Цалто је, осврнувши се на речи претходника, указао да је мотив за објављивање књиге отварање простора дијалога чије питање постаје интензивније са процесом глобализације, те питање остваривања дијалога између различитих друштвених група, како би они били упослени на добробит читавог друштва.

Снимак је могуће погледати на адреси: <http://www.youtube.com/IFSOCC>.

Данко Старахинић

Фото: soc.org.au

Саопштење за јавност Митрополије аустралијско–новозеландске

18. септембар 2013. г.

Yграду Перту, у Западној Аустралији, под председништвом Његовог Преосвештенства Епископа Митрополије аустралијско–новозеландске Г. Иринеја, уз учешће више од стотину свештеника, свештено-монаха и изабраних представника, који су заступали подручне манастире, парохије и црквене општине, мисионарске парохије, Савез Кола српских сестара, Српско православно омладинско удружење „SOYA“ и помоћне организације Митрополије, 6. и 7. септембра 2013. године, одржано је заседање Првог редовног сабора Митрополије аустралијско–новозеландске, Српске Православне Цркве.

Целокупној јавности, подсећања и разумевања ради, изложићемо кратко хронологију догађаја који су претходили овом историјском Сабору и довели до ове, толико жељене и сверадосне, „зоре новог дана“ у животу наше Цркве у Аустралији и Новом Зеланду.

Године 2010. 4. септембра, на ванредном паралелном заседању Епархијског савета Епархије аустралијско–новозеландске и Црквено–народног сабора Епархије за Аустралију и Нови Зеланд Митрополије новограчаницке, одржа-

ном у Гринзбороу, Мелбурн, једногласно и једнодушно је донесена одлука да се усвоји седма ревизија нацрта Устава, као плод вишегодишњег интензивног рада Заједничког законодавног одбора. Са тог заседања је упућена молба да Свети Архијерејски Сабор Српске Цркве размотри и одобри предложен Устав.

Одлуком Светог Архијерејског Сабора од 23. маја 2011. године донесена је одлука да се одобри предложени Устав Митрополије аустралијско–новозеландске и да се обе претходне епархије у Аустралији и Новом Зеланду угасе као засебне јединице и уједине у Митрополију аустралијско–новозеландску.

Објављивање Устава у Гласнику, званичном гласилу СПЦ, у јуну 2011. године, представљало је почетак правоснажности и примене Устава Митрополије у животу и раду Митрополије и свих потчињених тела и престанак важности прописа свих ранијих правних докумената. Први ванредни сабор Митрополије аустралијско–новозеландске, одржан 3. септембра 2011. године у Рути Хилу, Сиднеј, донео је одлуку да се за примену Устава и свих пратећих компоненти на локалном нивоу одобри прелазни период од 4 године, до 2015. г.

Овогодишњи Сабор је разматрао питање примене Устава на нивоу локалних парохија и њихових црквених општина и мисионарских парохија и донео упутства о регистрацији једнообразних Правила за све црквене општине и мисионарске парохије и усаглашавању локалних уредби по истеку прелазног периода. Свака црквена општина и мисионарска парохија има право на локалне уредбе, сходно локалним потребама или досадашњој пракси.

Такође је донесена одлука да се отпочне процес регистрације Устава Митрополије аустралијско–новозеландске актом Парламента Новог Јужног Велса, која ће бити важећа на територији целе Аустралије, односно да се региструје статутарно имовинско поверишиштво актом поменутог Парламента. Поверишиштво би било бирено на редовним Саборима Митрополије из редова учесника Сабора и било би надлежно само за имовину Митрополије док би парохије и њихове црквене општине и мисионарске парохије имале могућност избора: или да се приједруже овом поверишишту или да и надаље самостално брину о својој локалној имовини.

Приликом састављања Устава уложени су огромни напори да он буде складан спој духа Светог Писма, прописа Светоотачких канона и државних законских уредби Аустралије и Новог Зеланда, колико је то људски могуће.

Свако поштовање и свесрдну благодарност изражавамо свима који су се трудили на овом послу око Устава, који није само један правни документ који административно регулише наш живот у Цркви него кључни инструмент остварења јединства претходне две епархије у јединству Митрополији.

Овај Сабор заједно са Митрополијским даном, који је такође одржан у Перту, у суботу 7. 9. 2013. званично је посвећен прослави 1700. годишњице Миланског едикта, што је Митрополија аустралијско–новозеландска посебно обележила прикладним промоцијама и промотивним материјалима, на челу са иконом Светог цара Константина. Сабор је такође посвећен и 900. годишњици рођења Стефана Немање, утемељивача самосталне српске државе и 200. годишњици рођења великог српског песника и тајновидца, Петра II Петровића – Његоша, владике Рада.

Сабрани под сводовима Храма Св. Саве а под омофором канонског Архијереја нашег, Његовог Преосвештенства Епископа Г. Иринеја, свештеници и представници су током дводневног рада Сабора Митрополије показали дух јединства иако је било и различитих мишљења. Одлуке су доношene сагласношћу а сав рад је протекао у братској слози и истинској хришћанској атмосфери, сходно речи Светога Павла: „...а сви удови једнога тела, иако су многи, једно су тело...“ (1 Кор. 12, 12). Осведочили смо се: „Гле, шта је добро или шта је красно, него да браћа живе заједно?... Јер тамо заповеди Господ благослов, и живот довека“ (Пс. 132, 1–3).

Уверени смо да ће се од сада, још више него до сада, изобилна љубав

Божја изливати на све верне и на све црквене заједнице, и утврдити нас на путу још ширег и већег напретка Богом чуване Митрополије аустралијско–новозеландске.

У светlosti свега овога, жалости нас упорно одбијање мањине наших православних Срба да прихвате црквени ред и поредак. Позивамо их и очекујемо да коначно приђу са осталим народом Божјим под омофор и архијерјски благослов Епископа нашег и у јединство са својом мајком Црквом Српском, уместо што покушавају да своју духовну жеђ уголе на „изворима испроловаљиваним“ и туђим. Истина је јасна: отпали делови треба да се причисле Телу Цркве да би и кроз њихове животе благодат Божја прострујала. Најважније у животу свакога човека треба да је брига за спасење, а по речи Св. Кипријана Карthagинског, „изван Цркве – нема спасења“.

Ми верујемо у посланство наше на просторима овог континента, да сољу светог православља оселимо благословену земљу ову. Зато молимо све суграђане наше да буду свесни узвишеног звања, и да не одступају од вере прадедовске; да животима својим делотворно сведоче свету веру благога Господа Христа.

У историјски преломному времену кроз које смо прошли, Промисао Господњи за Цркву Своју свету, упутио нам је за предводника светог човека, блаженопочившег Патријарха српског Павла, који је најсврсиходније одговорио изазовима времена, учећи све да увек на првом месту будемо људи.

Наш садашњи духовни вођа и поглавар Цркве светосавске, Најсветији Патријарх Г. Иринеј, такође води Цркву кроз тешка и бременита времена. Захваљујемо Његовој Светости што нам је упутио поздравну реч и подарио свети патријарашки благослов за благословен рад нашег Сабора. Придојајемо молитве своје његовим, у срдачној нади да ће нам свима Господ подарити снаге да одговори-

мо изазовима пред које нас је историјски тренутак поставио. Молимо се Господу да Свјатјејшем Патријарху нашем дарује снаге да брод Цркве уведе у мирне воде поретка црквеног и спасења народног.

Благодаримо Његовом краљевском височанству престолонаследнику Александру II Карађорђевићу за честитке поводом „успостављања јединства и зацељивања дугогодишње ране на телу и души српског народа“, за поздрав и молитве које је упутио нашем Сабору, зажелевши успешан рад. Радујемо се заједно са целим краљевским домом Карађорђевића на исправљању учињене им историјске неправде и повратка блаженопочивших, раније у страним земљама сахрањених чланова породице, у своју земљу и на свој Опленац. Већујемо да ће одуживање овог дуга према својим великанима помоћи у зацељивању деценијских рана на телу српског народа.

Изузетно нас радује чињеница да је трудом и настојањем Владике Иринеја свештенство подмлађено и умножено у последњих неколико година са 22 нова свештенослужитеља, а недавно је Владика рукоположио још 5 дипломираних теолога.

Након завршетка радова на административном пољу и решавања проблема који већ годинама и деценијама окупирају нашу пажњу, стварају духовну енергију и материјална средства, стварају негативну атмосферу која нас спутава да се усрдредимо на истински рад на образовању и духовном просвећивању како деце и омладине тако и целокупне пастве, решени смо да у најскорој будућности прионемо овом светом делу.

Архијереј наш, Преосвештени Владика наш, Г. Иринеј, пуни 7 година преданог владичанског служења Господу своме, Цркви светој и народу српском. Честитајући му срдачно, желимо да га Господ снажи, подржи и поживи на још много година.

Извор: Митрополија аустралијско–новозеландска

Будући Свети и велики сабор Православне Цркве

(2. део)

Прошојереј Радомир В. Поповић

Сабори Цркве имају незаменљиву улогу и значај – не само као догађаји из далеке прошлости, већ и дијахронично, кроз сву вечност,

Пост

Питање поста је проучавано током заседања Припремне комисије 1971. године. Извештај Српске Православне Цркве (припремио блажене успомене †2009) Патријарх српски Павле, као Епископ рашко-призренски је сагледан и прихваћен као полазна основа. Поменути извештај је претпостављао суштинску реформу посног уздржавања. Пост средом и петком током целе године остаје с тим да је дозвољено јести зејтин бильни и рибу, изузев у дане поста. Употреба рибе је предложена почев од Друге седмице Великог поста до Лазареве суботе. Пост Божићни своди се на половину, а риба и уље једу се током целог поста, изузев последњих пет дана пред Божић. *Посл Светих Ајосијола* своди се на осам дана. Пост је разрешен средом и петком од Томине недеље до Вазнесења. *Велико-Ајосијински пост* остаје, риба и уље се једу сваког дана изузев среде и петка.

Речени прописи о посту односе се пре свега на монаштво, а морају се имати у виду тешкоће које имају обични хришћани с обзиром на климу, начин живота и рада и исхране људи. Комисија је дошла до закључка да већина хришћана у савременом свету нема услове за пост како га виде ови прописи. Зато ово питање и даље треба проучавати како се питање поста не би свело на „питање савести“. Комисија се посебно по питању поста обратила

ави Јустину (Поповић †1979), већ је канонизован као Преподобни од стране Српске Православне Цркве) и он се јасно изјаснио тврдећи да „житија Светих доказују и показују непоколебиво да богочовечански пост је света догма морала Православне Цркве која се не може и неће бити реформисана“ (*Свете и житеље*, Београд 2007, 616).

Питање поста је проучавано и 1982. и 1986. године и донети су одређени закључци који упућују опет на конкретно икономијско разматрање и примену у свакој помесној Цркви. Тако је Трећа предсаборска конференција 1986. године заузела став да је „пост велики духовни капитал и израз подвижничких идеала православља. Још од доба Апостола Црква је знала за пост средом и петком (Дидакхи 8,1) и за Пост пред Васкрс: запажа се различита дужина овог поста. Пост је неотуђиви део молитве и покајања.

Савршени хришћански идеал је узвишен и свако га може достићи. Православна Црква као добра мати нуди све што доприноси спасењу, и пост као најбољи пут достизања савршенства духовног и спасења. За верне је неопходна Велика четрдесетница, среда и петак, Божићни пост, Апостолски пост, Успенски пост и једнодневни постови – Воздвижење часног и животворног Крста Господњег, уочи Богојављења, и Усекованије главе Св. Јована Крститеља, као и сви постови које из пастирског старања се одреде на захтев верних, а по благослову надлежног архијереја.

Када је реч о посту морају се имати у виду и друге прилике у којима се верни могу наћи: физичка слабост, изванредне околности, народне несреће и катастрофе, захтевају пастирску бригу и одговорност, пре свега надлежних епископа Цркве.

Однос Православне Цркве према инославним

Први пут ово питање је сагледавано на Међуправославној припремној конференцији 1986. године. У првом реду је било речи о односу са римокатоличким хришћанима, старокатолицима, лутеранима, англиканцима, реформаторима и представницима старијих источних цркава.

Треба рећи да су неки тада донети закључци већ превазиђени јер дијалог са поменутим хришћанским деноминацијама је доста напредовао и многе ствари су се у међувремену измениле. На пример, многе протестантске деноминације имају жене за епископе и свештенике, склапају истополне бракове. Из наведених разлога преговори са неким протестантима су за сада прекинути.

Православље и икуменски покрет

Ово питање подразумева учешће Православне Цркве у различитим међухришћанским организацијама и скуповима као што је *Светски савет цркава, Конференција европ-*

ских цркава. Године 1986. Православна предсаборска конференција је припремила један текст који у последњих 25 година већ трпи неке измене. Године 1997. Руска Православна Црква је разматрала питање икуменизма и свог останка у том покрету. У јесен те године, на предлог Руске и Српске Цркве, одржан је један скуп у грчком граду Солуну на којем је констатовано да питање доктматских новина код инославних не само да није уклњено, оно се шта више повећава. Даље, споран је начин функционисања тела и органа Светског савета цркава, заједничке молитве су неприхватљиве са инославнима. Остаје питање: или напустити ово тело, или да се Савет радикално измени. На овом питању треба још дуго, пажљиво и одговорно радити.

Допринос Православне Цркве напретку мира, слободе, братства и љубави међу народима и превазилажење расног подвајања

Ово питање је било на дневном реду још 1986. године. Оно подразумева разоружање у свету, питање које је овосветско и колико Црква уопште може на њега стварно да утиче. У последње време, на светском плану глобалне мировне политике, представници хришћанске Цркве и других религија, све мање се питају и бивају консултовани када је реч о разоружању, преговорима о миру сукобљених страна (недавно у Либији, сада у Сирији и Египту, и тако даље).

Неспоразуми међу Православним Црквама

На трећој свеправославној припремној конференцији 1986. године на дневном реду биле су следеће актуелне теме:

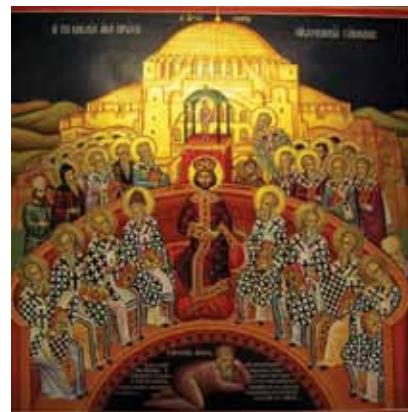
- Рачејање,
- Аутокефалија и начин њеног проглашења,
- Аутономија и начин њеног проглашења и
- Диптих.

Решавање ових важних и актуелних питања је доста успорено по готову ако се имају у виду извесни неспоразуми који постоје, а поводом ових питања, између Руске Православне Цркве и Цариградске Патријаршије. Чак је 1996. године дошло и до прекида евхаристијског општења а поводом решења статуса Цркве у Естонији. У 1996. години Цариградска Патријаршија је једнострano створила такозвану Естонску Апостолску Цркву без обзира што је она саставни део канонске територије Руске Православне Цркве. Споразум је ипак постигнут између Москве и Цариграда 2008. године, када је био сусрет представника свих аутокефалних Цркава у Цариграду.

Без обзира што постоје извесна неслагања по наведеним питањима, упорно се настоји на дијалогу, усаглашавању ставова, како би се постигло потпуно јединство и сагласје, не само због унутарправославних црквених односа, већ и због других хришћанских заједница и деноминација које ипак очекују да сви православни пред другим хришћанима и пред инославним наступају компактно и јединствено.

Расејање

Почетком деведесетих година прошлог века (20. век) остale су на дневном реду само четири теме: расејање, аутокефалија, аутономија и диптих. Међу њима, свакако, важно место заузима питање расејања /дијаспоре/ које је релативно новијег датума. Наиме, у првој половини и током целог 20. века милиони православних хришћана су се нашли у другим земљама, ван својих матичних земаља и Цркве. Верници су се обрели на просторима Северне и Јужне Америке, Западне Европе и Аустралије, који не припадају предањски ниједној помесној Православној Цркви. За верним народом су ишли епископи и свештеници и почело је, сасвим природно са стварањем црквене организације које у прошlostи на поменутим просторима није било.

Цар Константин Велики председава Првим васељенским сабором, новији живопис

Временом је дошло до конфузије када је реч о црквеној јурисдикцији: у једном истом граду, за релативно мали број верника, делује више епископа, долази до стварања паралелне црквене структуре и организације која се противи предањско-канонском црквеном поретку. Црквена организација је стварана искључиво по националном, језичком, културном и етничком кључу. Руска Црква је у Америци 1970. године образовала Православну Цркву у Америци као аутокефалну. С друге стране, Цариградска Патријаршија на основу широког тумачења 28 канона Четвртог васељенског сабора настојавала је да под своју духовну власт и пастирску одговорност стави целокупно православно расејање или дијаспору. Ово је мишљење и став деле Цркве грчког говорног подручја, али оно није опште прихваћено од свих. Посебна повластица, сматрају неки цариградски богослови, припада Цариградској Патријаршији као „Мајци Цркви“ да управо само њој припадају „варварске земље“. Насупрот оваквог предимензионираног става и неутемељеног, ни у канонима нити у црквеном предању, јесте став многих помесних Цркава и православних богослова-канониста (Сергије Тројицки и други), да 28. канал из Халкидона опредељује Цариграду (451. године) само области у старим римским провинцијама (областима) Понт, Азија и Тракија, и ни у ком случају не подразуме-

ва расејање у западној и северној Европи, Северној и Јужној Америци, Африци и Аустралији (где у то доба добрим дело хришћана није било). Јер, ниједна помесна Православна Црква нема посебно право на духовну надлежност у целом свету, макар што се тиче дијаспоре. Треба радити на томе, уз сагласност свих аутокефалних Цркава да се постигне јединствен став: да дијаспора буде организована као компактна духовна целина, да се оснују нове епископије и њихова унутрашња духовна структура која неће делити православне вернике по етничком, културном, говорном или неком другом обележју.

Ово питање је више пута било на дневном реду на састанцима 1990, 1993. и 1995. године. Најзад је 2009. године постигнут известан напредак по том питању. Закључено је: тренутно је немогуће из више објективних разлога применити на православно расејање познато канонско начело „један епископ у једном граду“ (8. канон Првог васељенског сабора). Треба створити једно прелазно решење у духу Предања. У духу предложеног решења треба установити у различитим деловима света Конференције епископа које окупљају све канонске православне епископе једне области. Ове конференције већ функционишу од 2010. године у следећим подручјима, има их за сада дванаест:

Северна и средња Америка; Јужна Америка; Аустралија, Нови Зеланд и Океанија; Велика Британија и Ирска; Француска; Белгија, Холандија и Луксембург; Аустрија; Италија и Малта; Швајцарска и Лихтенштајн; Немачка; Скандинавске земље; и Шпанија и Португалија.

Црквена аутономија

Ово питање је ушло у шири списак тема будућег сабора и било је као такво увршћено још далеке 1961. године. На првом месту Међуправославна припремна комисија у децембру 2009. године разматра питање ко има право да једну нову Цркву прогласи аутономном, каква је улога Мајке Цркве у томе,

како у истој ствари учествују остале Православне Цркве. Многи сматрају да аутономија и аутокефалија имају исти поступак свог остварења и да је Цариградски Патријарх гарант тога. Најбоља оријентација за поимање шта јесте аутономија и, како и под којим условима се она остварује, дају историјски примери у старој Цркви, али и неки новији догађаји. Наиме, Мајка Црква је надлежна за аутономну црквену област: њену унутрашњу управу, одржавање веза са Мајком Црквом, и тако даље. На Св. Литургији се помиње име поглавара аутокефалне Цркве, али ту су и неки други знакови зависности. Када је реч о додељивању аутономије, за то је искључиво надлежна Мајка Црква, а на то упућују следећи канони васељенских и помесних сабора: 2. канон Другог васељенског сабора, 22. канон Антиохијског сабора, 16. канон Прво—другог сабора, 3. канон Сардичког сабора.

Црквена аутокефалија

Питање стицања црквене аутокефалије се потпуно разликује од питања црквене аутономије, јер аутокефална Црква постаје члан породице помесних Цркава и зато је њен настанак предмет старања свих Цркава. Најпре наступа Мајка Црква која је спремна да свом једном делу подари аутокефалију. Затим, постиже се сагласност свих осталих аутокефалних Цркава, а на крају се издаје одговарајући Томос о аутокефалији. Наравно, не постоји стриктна процедура настанка аутокефалије, али историјски примери су веома јасни и одређени. Понекад се догађаје да један део Цркве једнострano прогласи своју самосталност, али се касније накнадно призна иста од Мајке и осталих Цркава. Црквену аутокефалију Црква у Србији, Грчкој и Бугарској добила је из Цариграда, док је Црква у Чехословачкој и Америци аутокефалију добила од Московске Патријаршије као Мајке Цркве.

Када је реч о аутокефалији треба имати у виду следећа основна питања:

- ко проглашава аутокефалију,
- претпоставке и услови,
- начин стицања аутокефалије,
- које Цркве су данас аутокефалне.

Припремна саборска комисија је у Шамбезију код Женеве 7–13. новембра 1993. године расправљала о аутокефалији. На челу Секретаријата је био почивши Митрополит Дамаскин који је изнео став јерархије грчког говорног подручја по овом питању (Цариград, Александрија, Антиохија, Јерусалим и Црква у Републици Грчкој) да једна Црква може једнострano прогласити аутокефалију једном свом делу.

Сагласност целе породице Православних Цркава је услов *sine qua non* за једну нову аутокефалију. Канонски је потврђено да проглашење аутокефалије потврђује Свеправославни сабор, или пак је потребан пристанак свих помесних Православних Цркава, а све на крају, како мисле неки грчки богослови, потврђује Цариградска Патријаршија.

На крају је поменута Комисија донела општи закључак по којем свака Црква може, ако су се стекли потребни услови, једном свом делу доделити аутокефалију. О учињеном се обавештава Цариградска Патријаршија која о томе обавештава све аутокефалне помесне Цркве да дају своју сагласност. Истовремено, Цариградска Патријаршија издаје *Томос о аутокефалији* који потписују Патријарх и поглавар Мајке Цркве, а по жељно је и сви остали поглавари.

Наравно, питање аутокефалије је веома сложено и комплексно и захтева и даље пажљиво проучавање, поготово ако се данас има у виду споран статус неких помесних „аутокефалних Цркава“ (тзв. Македонска православна црква, Украјински раскол итд.).

Диптих

Међуправославна припремна комисија је у фебруару 2011. године на дневном реду имала питање диптиха, односно листе по којој се врши спомињање поглавара поме-

сних Цркава на Св. Литургији, приликом званичних сусрета итд.

Извесне разлике у диптиху постоје када је реч о Грузијској Цркви, Пољској Православној Цркви и Православној Цркви у Америци. Начелно је правило да су у поретку, односно почасном редоследу, најпре четири старе патријаршије: Цариград, Александрија, Антиохија и Јерусалим. Затим следи Руска Црква, и редом Цркве зависно од времена када су стекле аутокефалију.

Већина помесних Православних Цркава *Грузијску Цркву* ставља на девето место (Цариград, Александрија, Антиохија, Јерусалим, Српска Црква, Румунска Црква, Кипарска Црква, Грчка Црква и Албанска Црква). Цркве, као што су Руска, Грузијска, Бугарска, Пољска, Чехословачка као и Православна Црква у Америци, смештају Грузијску Цркву на шесто место, имајући у виду да су Грузијци веома рано добили аутокефалију од Антиохијске Цркве.

Када је реч о *Пољској Православној Цркви* – Цариград, Александрија, Јерусалим, Румунија, Бугарска, Кипар, Грчка, Пољска и Албанија, смештају је на дванаесто место, пре Албанске Цркве, имајући у виду Томос Цариградске Патријаршије о њеној аутокефалији из 1924. године. С друге стране, Цркве Антиохије, Русије, Грузије, Чехословачке и Америке, ову Цркву смештају на тринадесто место, после Албанске, сматрајући да је Пољска Црква добила аутокефалију од Руске Цркве 1948. године.

Обичај је у Српској Православној Цркви, да се не помињу поглавари Цркава које немају звање патријаршије.

Православна Црква у Америци је у диптиху Руске, Бугарске, Пољске и Чехословачке Цркве, док је остale Цркве немају у својим диптисима.

Кийарска Православна Црква опет сматра да у диптиху треба да има место пре Грузијске Патријаршије, Српске, Румунске и Бугарске Цркве.

Наравно, питање диптиха је, историјски посматрано, промен-

љивог карактера. Познато је да је у дугом историјском току било много случајева када су аутокефалије појединих Цркава биле укидане и поново обнављане (пример Српске, Бугарске Цркве, Грузијске Цркве). Сходно томе, и њихово место у диптиху је брисано и поново уношено.

Једно од веома битних питања будућег Сабора Православне Цркве који ће, надамо се, бити одржан у догледно време, јесте конкретна припрема Сабора и питање како ће Сабор радити – како ће изгледати саборска заседања? Најпре је потребно, то је већ констатовано у последње време, да свака помесна Црква одржи свој локални сабор на којем ће одабрати своје представнике које ће упутити на Свеправославни сабор. Дакле, веома су важне предсаборске припреме које ће омогућити лакше функционисање и рад самог Сабора.

На који начин ће се на Сабору усвајати и доносити званичне саборске одлуке које ће обавезивати целу Цркву? Став је да се одлуке доносе једногласно, сагласношћу свих учесника Сабора. Начело консензуса (сагласност) је било од почетка примењивано на предсаборским скupштинама и конференцијама, и треба га, како већина сматра, задржати и приликом рада Сабора. Овакав начин рада је био заступљен још на Првој родоској конференцији (1961. године), затим на Трећем свеправославном скупу (1986).

Шта очекујемо од будућег Сабора?

Важно питање за будући Сабор јесте бројна заступљеност учесника, односно представника, помесних Цркава. Да ли ће са истим бројем представника бити заступљене Цркве које имају неколико десетина хиљада верника, и оне са неколико десетина милиона верника? Ако се доведе у питање, а има предлога, начело одлучивања по сагласности, онда се поставља питање колико ће представника на Сабору имати свака помесна Црква? Ако се

држимо пропорционалног начела, да представника буде сходно броју верника или броју епископа једне Цркве, онда ће на Сабору владати велика бројчана неуједначеност. Ако на Сабор дођу сви епископи, сматра се да би их било око 700. Да ли бројност делегације једне Цркве треба одређивати према броју епископа те Цркве, или по броју парохија, или броју верника? Према овој претпоставци, рецимо, Руска Црква би имала око 150 епископа – у случају да један епископ заступа око један милион верника, док би по истом критеријуму Цариградска Патријаршија имала од 3 до 7 епископа. Наравно, да систем мајоритације, или већински систем, свакако на будућем Сабору неће бити прихваћен из једноставног разлога што је потребно да свака помесна Црква, без обзира на њену величину и бројну заступљеност, мора уживати потпуну равноправност и поштовање свих учесница, како у самом раду Сабора, тако и при доношењу релевантних и општеприхваћених одлука.

Какав ће бити распоред Цркава по диптиху на Сабору? Како ће изгледати **председништво** Сабора, ко ће га сачињавати?

Најзад, у циљу упознавања све пуноће Православне Цркве са оним шта јесте, и шта ће бити будући Сабор, треба водити рачуна да се не оде у било коју крајност. Има много оних који поседују непотребан страх од будућег Сабора. То свакако неће бити Осми васељенски сабор, неће укинути пост, како неки мисле; неће увести ожењен епископат нити други брак свештеника, неће признати папску духовну власт и непогрешивост, неће потписати унију (црквено јединство) са римокатоличким хришћанима. Дакле, неће учинити ништа од онога чега се безразложно плаше „бранитељи православља“. Он ће бити велика победа православља, потврда свеправославног духовног јединства и најбољи доказ да је Црква у наше време спремна да изађе у сусрет свим изазовима с којима се суочава модерни свет и човек.

Утешитељ

Новозаветни текстови сведоче да је Дух Свети Утешитељ који установљава Цркву као Тело Христово.

Бојан Бошковић

Разговор Христа и жене Са-марјанке поред Јаковљевог студенца, у коме Христос говори „о служењу Богу у Духу и Истини“, у директној је вези са Светом тајном крштења. „Вода живи“, о којој Христос говори, је истовремено и вода којом се обавља света тајна и сâм Свети Дух. Крштење је оно ново рођење, „рођење одозго“ или „од Духа“, о коме се говори код Јована.

Синоптичка Јеванђеља такође повезују јављање Светог Духа са крштењем. Она сведоче да се Свети Дух приликом Христовог крштења јавио у „виду голуба“. Овакво јављање Светог Духа се надовезује на старозаветну праслику. Ради се о причи о потопу из Књиге Постања. Симболика воде, уништење старог – онога што је против Бога и настанак новог – које је са Богом, је оно што је наводило тумаче да у потопу препознају праслику крштења.

У приповести о потопу такође се јавља бели голуб, односно голубица. Након престанка кишне, Ној првог дана пушта птицу, која се брзо враћа у његову барку,

не налазећи суво место где би се спустила. Другог дана Ној шаље голубицу, и она се враћа носећи у кљуну маслинову грану. Вода се већ повукла и изрониле су крошње дрвећа, али још се није указало копно. Трећег дана се птица није вратила и Ној је закључио да се вода повукла и да може да напусти барку.

Из ове праслике – голубице која доноси грану маслине – можемо разумети делатност Светог Духа као Утешитеља. Голубица доноси првине новог света који се појављује након потопа, али тај свет је још увек већим делом под водом. Као што је голубица донела Ноју и његовој породици – зачетницима новог света и човечанства првине света који се појављује из воде, тако и Свети Дух доноси првине Царства Божијег, које је већ успостављено захваљујући Христовом делу спасења, али још није дошло у пуноћи.

Утешитељ и Спаситељ

Имена Спаситељ и Утешитељ се међусобно допуњују. Она се од-

носе на делатности које личности Свете Тројице имају у божанском домостроју (икономији) спасења. Свети оци су правили разлику између теологије и икономије. Теологија се односи на оно што Бог јесте независно од света, а икономија се односи на Бога у његовом односу према свету. Света једносуштна и нераздельива Тројица, Отац, Син и Свети Дух, постоји независно од света. Међутим у домостроју спасења свако од њих има различиту улогу.

Син Божији је онај који спасава. Лука и Матеј нам преносе како је пре свог рођења Христос од анђела добио име Исус, што значи „Јахве (=Онај Који Јесте) спасава“, „јер ће он спасити народ свој од греха“. Син Божији, који постоји одувек са Оцем, поставши човек добија име које означава његову спаситељску делатност. Тако очеично Сина почиње спасење, које је предвиђано и припремано од постанија света. Зато тек када је постао човек Син Божији добија име Спаситељ.

Христос је донео спасење од греха и смрти. Он је својом смр-

ћу и васкрсењем победио смрт и грех. Међутим, и смрт и грех и даље постоје у историји. Међутим, оне више нису коначна стварност за творевину. Захваљујући Христовој победи над смрћу, смрт као коначну стварност свега створеног је заменила нада у доловак Царства Божијег и вечни живот у заједници с Богом.

Док се нада не испуни у потпуности, док Царство непропадљивости не дође, патња, смрт и зло су и даље присутни. Чак и онима који имају наду, потребна је утеша. Онај који доноси утешу је Свети Дух – Утешитељ. Утеша подразумева присуство у историји првина Царства Божијег, које је захваљујући Христовом делу спасења већ успостављено, али још није остварено у потпуности до његовог Другог доласка. Будући да је садржај Царства Божијег потпуну заједницу Бога и људи, и његов предокушај и првите тичу се заједнице Бога и људи у историји. Црква је управо заједница Бога и људи, и као таква предукус и првина Царства Божијег.

Утешитељ и домострој спасења

Утешитељ своје име није добио посредством анђела, него од самог оваплоћеног Сина Божијег. У Јеванђељу по Јовану Христос за време Тајне вечере, најављујући своју смрт и васкрсење, апостолима обећава да ће им послати „другог Утешитеља, Духа Истине који од Оца исходи“. Када, дакле, буде „узет (од ученика) Син Човечији“, тада наступа време делатности Утешитеља. Из овог видимо да је Утешитељ сâm Свети Дух, „који од Оца исходи“. Међутим, он се раније не назива Утешитељем. Не зато што није имао улогу у историји спасења, него зато што је она била другачија.

Свети Дух је присутан у свим догађајима Христовог живота.

Оснивачи јеретичких покрета Монтан, Мани и други су себе сматрали Утешитељем кога је Христос обећао. Међутим, рана хришћанска Црква је другачије веровала.

Сâмо Христово зачеће се дешава Духом Светим: „оваплотио се од Духа Светога и Марије Дјеве“. Свети Дух силази на Христа приликом крштења и сведочи да је он Син Божији. Дух одводи Христа у пустињу итд.

Нешто другачија је улога Светог Духа, коју Христос спомиње у вези са Петровим исповедањем, када је он Исуса препознао као Христа и Сина Божијег. На то му је Христос рекао: „Крв и тело не открише ти то, него Дух Оца који је на небесима“. Одмах након тога Христос свом ученику даје име Петар, што значи „камен“, и каже: „На том камену сазидаћу Цркву своју.“

Овде први пут видимо помињање улоге Светог Духа у установљавању Цркве. До тада је делатност Светог Духа фокусирана на самог Христа. Односно на Христа као *jednoi*. Христос иначе и значи „онај који је помазан“. Овај назив се може схватити као „онај на коме почива Свети Дух“, будући да је помазивање маслиновим уљем било симбол изливавања благодати Духа Божијег у старозаветним постављењима свештеника и царева. Симболика маслиновог уља поново насећа на голубицу која је Ноју донела управо грани бильке од чијег плода се то уље прави.

Иако, дакле, Свети Дух има улогу у домостороју спасења и пре Христовог „одсуства“ из заједнице са ученицима, та улога ипак није толико наглашена, будући да је присутан Спаситељ у коме су божанство и човештво лично-сједињени. Тек након извршеног дела спасења, Свети Дух као Утешитељ делује тако што установљава (конституише) Цркву као тело Христово. Тиме он, иако Син, остаје централна личност домостроја спасења, непосредније делује у односу са онима који су спасавани. Они тако, не само да попут Петра деловањем Духа сазнају ко је Исус, него примивши Духа

постају Христови сателесници и удови, целовито сједињени с њиме, обитавајући у Христу и Христосу у њима. Тако Светим Духом Христос бива конституисан као *mnoći*. Другачије речено, Свети Дух прво дејствује конституишући Богочовека – Христа, а потом обожено човечанство – Цркву.

Утешитељ и Црква

Црква и Утешитељ су неодвојivo повезани. Давање Светог Духа ученицима описано је у Делима апостолским, чији је аутор апостол Лука, и у Јеванђељу по Јовану. Код ове двојице писаца опиши су другачији. Код Луке Свети Дух силази на седамдесеторицу апостола у облику огњених језика у педесети дан по Христовом васкрсењу. Код Јована, Христос приликом свог првог јављања ученицима након васкрсења даје Светог Духа дувајући на њих.

Ове разлике се тичу: 1) начина на који се јавља Свети Дух приликом силаска на ученике; ➔

2) времена када се предавање Духа ученицима десило и 3) броја ученика који су примили Светог Духа. Све ове разлике потичу из различитих концепција новозаветних текстова у којима се ови догађаји описују.

Лука је Дела апостолска конципирао као наставак свог Јеванђеља. Педесетница је почетак делатности апостола. Апостоли су сада они који настављају Христову делатност. Међутим, они то не чине као обични људи, већ покретани Духом Божијим, истим оним Духом који је имао улогу и у делатности Христовој.

Код Јована је нагласак на светотајинском доживљају учествовања у животу Свете Тројице кроз Христа, Духом Светим. Жivot у Светом Духу је последица сусрета оних који верују са васкрслим Христом. Без Светог Духа није могуће општити са васкрслим Христом, будући да је то могуће искључиво заједници ученика, а не „свету“. Као што није било могуће без Духа спознати да је Христос Син Божији, пре његове смрти и васкрсења, тако након васкрсења није могуће уопште имати било какав однос са Христом без Духа Светог. За оне који нису примили Духа, он је невидљив и неприступан, и они могу видети само празан гроб.

Оба аутора силазак Светог Духа на апостоле доводе у везу са вазнесењем Христовим. Међутим, код Јована се вазнесење (из разлога које овде не можемо обrazлагати) поистовећује са Христовом смрћу, а код Луке се оно смешта у четрдесети дан након васкрсења.

Број апостола на које силази Свети Дух је такође у вези са основним теолошким концепцијама новозаветних писаца. Код Луке се ради о броју од седамдесет апостола. Тај број је у вези са бројем народа. Број седамдесет је био уобичајен симболички број пуноће свих народа у тадашњем јеврејском предању. Код Луке се дакле ради о томе да Свети Дух и апостоли преносе догађај спа-

3

сења оствареног у Христу целом свету. Ова порука укључивања свих народа у Тајну Христа је централна како за Дела апостолска, тако и за Јеванђеље по Луки.

С тим у вези је и јављање Духа у облику огњених језика. Оваква епифанија (јављање) је у складу са пророштвом Јована Крститеља о крштењу „огњем и Духом Светим“, које ће донети Христос. Она је традиционално довођена у везу са чудесним догађајем приликом Петрове проповеди, коју је он изговорио на дан Педесетнице у Јерусалиму. Петрову беседу су припадници многих народа чули и разумели свако на свом језику. Овде имамо везу са старозаветном причом о вавилонској кули. Превазилажење језичких разлика је израз обновљеног јединства човечанства са Богом, будући да су језичке разлике последица јединства човечанства и рођив Бога. Када се човечанство удржило против Бога, зидајући вавилонску кулу, то је за последицу имало настанак мноштва различитих језика, односно разједињеност човечанства, због немогућности споразумевања. Црква која чини нови народ Божији од припадника свих народа, чији је почетак Педесетница, је превазилажење последица „вавилонског греха“. Човечанство које се ујединило против Бога грађећи вавилонску

Слике:

1 Вазнесење Христово, Силазак Духа Светога, Успеније Пресв. Богородице – средњовековна икона са Синајске горе
Фотографија: <http://icon-art.info/>

2 Христос и жена Самарјанка поред студенца Јаковљевог, минијатура
Фотографија: <http://pravicon.com/>

3 М. Ђунисијевић, Триптих – Крштење Христово, Мојсије пред Несагоривом Купином, виђење Св. Петра Александријског

кулу, сада је Духом Светим сједињено с Богом. Јединство људи против Бога води разједињењу људи међу собом, док наспрот томе јединство људи с Богом сједињује људе и међусобно.

За разлику од оваквог јављања Духа, које подразумева Христово телесно одсуство из заједнице са ученицима, код Јована је нагласак управо на општењу са Христовим васкрслим телом. Ово је у складу са његовим наглашавањем улоге Светог Духа у светотајинском оприсутњавању Христа. Због тога се код Јована и број ученика разликује, будући да се ради о Дванаесторици (мада без Јуде и Томе), који су по превасходству сведоци оваплоћења Сина Божијег. Ово није у супротности са Лукиним описима, него се они међусобно допуњују.

Из православне ризнице тумачења Светог Писма

Марија Магдалина према сведочанствима канонских Еванђеља

гр Предраг Драгутиновић

На ширем културолошком плану Марија Магдалина је један од најпознатијих библијских ликова. Захваљујући бројним обрадама њеног лика кроз ликовну уметност, музику, роман, филм, име Марије Магдалине присутно је у јавности кроз различите интерпретације, од којих су готово све плод маште, тј. имају мало до никаквог утемељења у историјској стварности. Марија Магдалина је личност из раног хришћанства о којој има мало историјски поузданних података. Она није изузетак у том погледу, пошто се библијски текстови Новога Завета не баве психолошком, карактерном и социјалном анализом ликова из ране историје хришћанства. Оно што библијске ауторе првенствено, и често једино, занима је однос појединачних личности према Исусу Христу и његовој поруци, Еванђељу. У оквир тог и таквог интересовања спада и личност Марије Магдалине. Ко је она заправо била? Шта се поуздано зна о њој? Како је рано хришћанско Предање доживело и у текстовима Еванђеља ове-ковечило њен лик и дело? Да ли

је Марија Магдалина била особа посебно близка Исусу, покајана блудница која је помазала Исусову главу миром и ноге његове сузама, као што се обично мисли? У редовима који следе покушајмо да укратко одговоримо на ова питања, у циљу изношења једне, колико је то могуће, објективне слике о Марији Магдалини.

Лично име Марија у Еванђељима

Свако ко пажљиво чита Еванђеља приметиће да се у текстовима помиње више особа по имениу Марија. У Еванђељу по Матеју помињу се најмање две Марије: 1) мајка Исуса Христа, Марија, помиње се изричito неколико пута (Мт. 1, 16; 18, 20; 2, 11; 13, 55), као и имплицитно (12, 46–47), 2) неколико пута се помиње Марија Магдалина (27, 56.61; 28, 1). Интересантан је стих 27, 56 у коме се помињу три жене: „Међу њима је била Марија Магдалина и Марија, мајка Јакова и Јосије и мајка синова Заведејевих“. Вероватно је да је друга Марија у ствари Марија, мајка Исусова,

пошто се у Еванђељу по Марку мајка Исусова помиње у 6, 3 управо као „мајка Јакова и Јосије“ (уп. 15, 40.47; 16, 1). У Еванђељу по Марку Марија Магдалина се појављује неколико пута (15, 40.47; 16, 1.9). У Еванђељу по Луки се поред Марије, мајке Исусове (1, 27.30.34.39.39.46.56; 2, 5.16.19.34) и Марије Магдалине (8, 2; 24, 10), појављује и трећа Марија, Мартина сестра (10, 39.42). Ова трећа Марија описује се као сестра која је „изабрала бољи део“. У Еванђељу по Луки се не помиње да су сестре Марта и Марија имале брата Лазара. У Лк. 24, 10 се помиње Марија, мајка Јаковљева, при чему се највероватније има у виду Марија, мајка Исусова. Дакле, за разлику од Матеја и Марка, Лука помиње три Марије: Марију, мајку Исусову, Марију Магдалину и Марију, Мартину сестру. Приметимо одмах да ниједна од њих није покајана грешница, нити нека од њих помазује Исусове ноге миром, што су уобичајене представе о Марији Магдалини које се срећу у савременој уметности. Коначно, у Еванђељу ➔

по Јовану се помињу три Марије: Марија, сестра Марте и Лазара (11, 1.2.19.20.28.31.32.45; 12, 3), Марија Магдалина (19, 25; 20, 1.11.16.18) и Марија, супруга Клеопова (19, 25). Иако се мајка Исусова појављује на кључним местима у Еванђељу – почетку и крају Исусове спаситељске делатности – њено лично име се не наводи. У канонским Еванђељима дакле нема ниједне Марије која би одговарала каснијим конструкцијама Марије Магдалине као покажане блуднице и оне која је помазала Исусове ноге скупоченим миром. Хармонизација „многих Марија и женских ликова“ извршена је много касније у једну „Марију Магдалину“. Тако нпр. Григорије Велики 591.

године тврди: „Она коју Лука назива грешницом, коју Јован назива Марија из Витиније, верујемо да је Марија из које је изгнано седам демона како стоји у Еванђељу по Марку“.

Марија Магдалина у Еванђељима

У Новом Завету Марија Магдалина се први пут помиње у Еванђељу по Матеју. Она је присутна на кључним тачкама историје страдања Господњег: приликом распињања на крст Исуса Христа (27, 55–56), појављује се седећи преко пута гроба (27, 61) и одлазећи да посети гроб (28, 1).

Слична је ситуација и у Еванђељу по Марку: Марија Магдалина се на сцени појављује тек на почетку историје страдања, посматрајући крсну смрт (15, 40) и пратећи даљу судбину тела Господњег (15, 47).

Лука наводи Марију Магдалину као једног од првих сведока васкрсења Господњег (24, 10).

У Еванђељу по Јовану Марија Магдалина се први пут помиње на почетку историје страдања Господњег и то на једном од кључних места. Наиме, она је сведок једног новог почетка заједнице окупљене око Исуса Христа: „А код крста су стајале мајка Исусова, и сестра мајке његове Марија Клеопова и Марија Магдалина“ (Јн. 19, 25). Коначно, једино Еванђеље по Јовану приповеда чуvenу сцену сусрета Марије Магдалине и Васкрслог Исуса Христа у недељној праскозорје (Јн. 20, 11–18). У тој причи Марија Магдалина је не само први и овај пут једини (нема других жена) сведок Исусовог васкрсења, већ и први проповедник овог чудесног догађаја. Наиме, она је та која одлази и благовести ученицима радосну вест васкрсења (Јн. 20, 18).

Она потом одлази да помаже тело пострадалог Исуса (16, 1). У наставку се наводи: „Исус, васкрснувши рано у први дан недеље, јави се најпре Марији Магдалини, из које је истерао седам демона“ (16, 9).

У Еванђељу по Луки Марија Магдалина се, за разлику од приповести код Матеја и Марка, са још неким женама следбеницама појављује још за време Исусовог земног живота: „И неке жене које су биле излечене од злих духова и болести: Марија, звана Магдалина, из које је изашло седам демона, и Јована, жена Хузе, пристава Иродова, и Сусана и многе друге које су му служиле својим именем“ (8, 2–3). На крају Еванђеља,

Помазање Исуса Христа у Витинији

Марија Магдалина се често идентификује са непознатом женом која је помазала Исуса у Витинији. Међутим, када се ближе проуче приче о овом догађају, поставља се питање да ли је ова идентификација оправдана. У Еванђељу по Матеју Исус се налази у кући Симона губавца. У току његовог боравка у кући прилази неименована жена у излива скупочени мирис на његову главу. Ученици се буне због овог поступка, али Исус их умирује и хвали женин поступак, дајући му универзални значај: „Заиста вам

кажем: где год се проповеда ово Еванђеље по целом свету, то што је учинила говориће се у знак сећања на њу" (26, 6–13). Овде је битно приметити да је жена помазала само Исусову главу, да она није покајана блудница, нити грешница, нити јој је име Марија. Еванђеље по Марку нуди благо изменјену верзију приче, али у погледу идентитета жене не доноси ништа ново у односу на Матеја. У Еванђељу по Луки помазање се догађа у кући Симона, али не губавца, већ фарисеја. Не помиње се Витинија као место помазања. Последње место које се помиње у приповести пре догађаја помазања је Наин. Жена која помазује Исуса ближе се описује: „И гле, жена у граду која беше грешница, дознавши да је Исус за трпезом у кући фарисејовој, донесе ми-

рис у суду од алавастра, и пошто је стала крај његових ногу, плакала је и стаде квасити његове ноге сузами које је отирала косом своје главе и целивала је ноге његове мажући их мириром“ (7, 37–38). После негодовања фарисеја Симона Исус хвали женин поступак: „Зато ти кажем: опраштају јој се грехи многи, јер је велику љубав имала, а коме се мало опрашта мало љубави има. А њој рече: опраштају ти се грехи... већа твоја спасла те је; иди у мир“ (7, 47–48.50). За разлику од Марка и Матеја прича о помазању не предсказује скору смрт Исусову (Мк. 14, 8: „помазала је унапред тело моје за погреб“), нити пред-

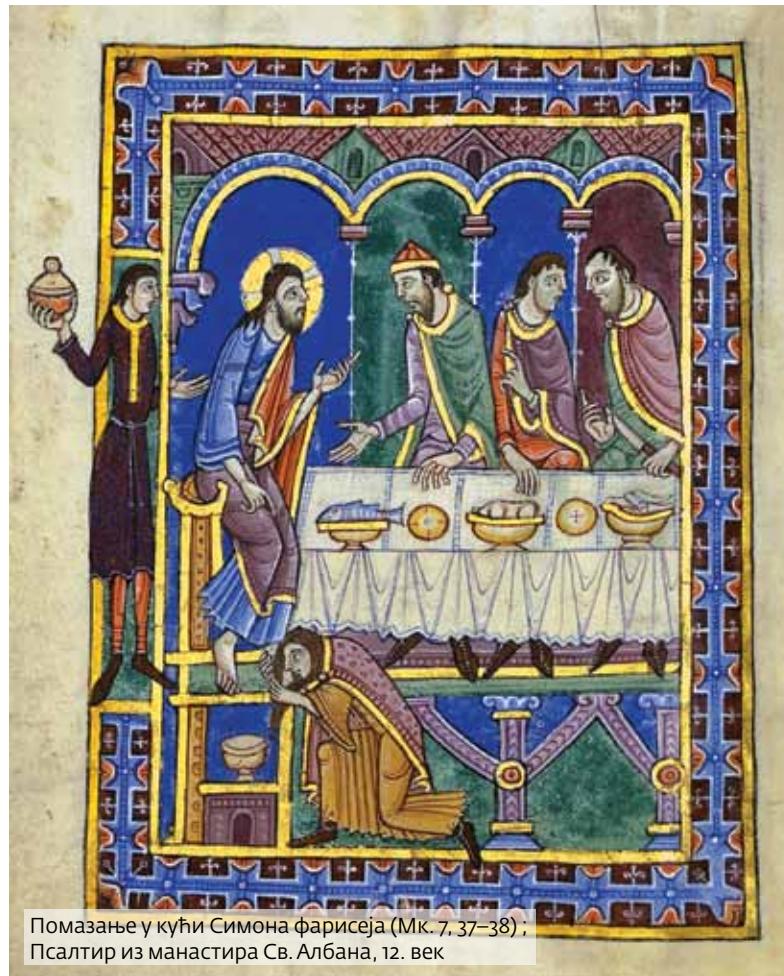
ставља увод у историју страдања. Иако остаје неименована, жена добија епитет грешнице, њен акт је акт вере и покајања, она целива Исусове ноге и помазује му главу мириром. Евидентна је зна-

нити се каје у сузама, нити је Марија Магдалина.

Закључак

После прегледа текстова канонских Еванђеља који се односе на Марију Магдалину може се констатовати следеће: једини поуздан подatak је да је Марију Магдалину Исус излечио од неке болести и да је она припадала групи жена које су следовале Исусу и биле му верне до kraja. Нарочито се истиче улога Марије Магдалине у toku страдања и вaskрсења Исусовог. Она је свакако један од првих сведока овог чудесног догађаја. Толико се може рећи о њој на основу текстова канонских Еванђеља. Дакле, Марија Магдалина по текстовима Еванђеља није покајана грешница.

Чајна карактеризација лика у односу на претходна два Еванђеља. У Еванђељу по Јовану помазање се одвија у Витинији, у граду Марије, Марте и Лазара. Овог пута се наводи да је Марија та која помазује Исуса: „А Марија узвеши литар правога нардова скupoценога мира помаза ноге Исусове и обриса његове ноге својом косом“ (12, 3). Овог пута против њеног поступка не буне се ни ученици, ни Симон фарисеј, већ Јуда. Исус пак одговара: „Остави је, она је то сачувала за дан мога погреба“ (12, 7). Овде прича добија нове елементе, жена која помазује Исуса је Марија, Мартина сестра, али она није грешница,

Помазање у кући Симона фарисеја (Мк. 7, 37–38).
Псалтир из манастира Св. Албана, 12. век

или покајана блудница која се у сузама кајала и тражила опроштај од Исуса. Жена која помазује Исуса у Витинији није Марија Магдалина (евентуално Марија, сестра Мартина по сведочанству Еванђеља по Јовану). Касније повезивање Марије Магдалине са женом која помазује Исуса није немогуће, нарочито ако се Лукина приповест о покајаној грешници повеже са Маријом из које је Исус истерао седам демона. Међутим, све су то конструкти који немају реално упориште у тексту. ■

Ходочашће библијским светилиштима

Сихем – место избора и одлуке

– први део –

Јован Блајојевић

Овај град је био позорница највећих религијских и политичких догађања библијског Израиља

Једно од најзначајнијих места која су описана у Библији је Сихем. Овај древни град је уткан у целокупну историју изабраног народа, почев од праоца Авраама, па све до периода Новог Завета. Овај град је, у међувремену, био позорница највећих религијских и политичких догађања библијског Израиља. Сихем спада у ред најзначајнијих градова древне Палестине. Вероватно је од средине 3. миленијума пре Хр. био периодично насељаван. У Сихему су пронађени трагови протохананског писма и то га сврстава међу најзначајније градове у културолошком смислу. Владари Сихема су у једном периоду успели да успоставе своју власт над средишњим делом Ханана. Сихем је познат египатским изворима у 2. миленијуму пре Христа. Фараон Сесострис III (1878–1843. пре Хр.) га помиње на знаменитој стели Ку–Себек (Khu–Sebek) као град против кога је водио војни поход.

Постоји известан проблем када је у питању усклађивање археолошких података и библијске нарације о праоцима. Неки научници, наиме, сматрају да Сихем није био насељено место у време када је пра-

Култ дрвета био је један од најраспрострањенијих култних образца на древном Оријенту. Разлог је лако наслутити јер је древно дрвеће било природан показатељ обилне снаге и символ живота. Сен великих храстова је давала преко потребан хлад номадским путницима, који су, слушајући звук ветра у гранама високог дрвећа, могли да размишљају о величини Бог(ов)а. Зато се под крошњама столетних стабала божанства јављају на нарочит начин. Овај култ је био познат и библијским писцима (Пнз. 12, 2; 1 Цар. 14, 32; Јер. 3, 6.13 итд.), који га начелно одбацију јер теже да Бога препознају пре свега у историјском деловању, а не у природи. Религијска пракса повезана са култом светог дрвета је ипак била прихватљива у древном Израиљу, свакако уз битне богословске модификације, све до монархијског периода. За Израиљце посета овим местима није се сводила на гатање према звуку у храстовим гранама. Та места су им била значајна зато што се на њима Бог открио у историји њихових праотаца. Од периода успостављања јеврејске монархије пророци осуђују култ дрвета. Они су свесни да отвара пут синкретизму и отвореној идололатрији. Овакав приступ је допринео томе да култ дрвета престане да има своје место у верском животу израиљског народа.

отац Авраам доспео у Ханан. Пажљивим читањем библијске нарације може се видети да се Сихем као насељено место спомиње тек у времену праоца Јакова. Могуће је да је у време праоца Авраама ова локација имала култну улогу (Пост. 12, 6). У време праоца Јакова Сихем је био насељено место. Његов господар је склапао споразуме са праоцем Јаковом, а Јаков је трговао са његовим становништвом (Пост. 33, 18–20; уп. 34, 2). Археолошки подаци показују да је Сихем био настањен у периоду средње бронзе I. У овом периоду због продо-

ра пустињских племена, долази до извесног степена пропадања Сихема, мада су његови становници у овом периоду тежили да се отргну од власти египатског двора. Град је обновљен у периоду средње бронзе IIА. То је сагласно са библијском нарацијом о праоцу Јакову. Од средине 17. или 16. века пре Хр. град је готово непрестано био насељен, иако су одбрамбени зид, храм и тврђава порушени у освајањима између 1550. и 1540. пре Хр. Према неким схватањима платформа (*temenos*) из западног дела града је део насеља из периода

средње бронзе II и треба да буде поистовећена са олтарима Авраама и Јакова.

Сихем у доба патријараха

Сихем је као култно место имао нарочит значај у животима праотаца Израиља, пре свега праоца Авраама и праоца Јакова. Ова улога и значај до-принели су значају који је имао у каснијој библијској историји.

Сихем и праотац Авраам

Сихем се у библијској наративи доводи у везу са праоцем Авраамом. Бог се у Сихему јавља Аврааму обећавајући му да ће његово потомство наследити Ханан (Пост. 12, 6). Аврам одговара Богу подизањем жртвеника *по храстом* (Пост. 12, 7). Наведени исказ сугерише да је ова локација већ била сакрална и повезивана са култом *својог дрвећа*, односно да је сматрана местом божанских теофанија и пророштава. Археолошки подаци потврђују да је Сихем са околином био средиште култних активности. Чини се да је Сихем као култно средиште свој зенит досегао између 1850. и 1780. пре Хр. Праоци Израиља, дакле, деле религијско искуство своје околине и поштују локалну религијску праксу, али је и модификују. У Сихему се Лот одвојио од свог стрица Авраама који је, вероватно после кратког боравка у Египту, изнова посетио ово култно место.

Сихем и праотац Јаков

Приликом повратка из Месопотамије, праотац Јаков је подигао олтар у Сихему. Он је тада исказао своје неопозиво раскидање са паганским култом одбацујући и закопа-

вајући идоле које су из Месопотамије понели припадници његовог клана (Пост. 33, 18–20; уп. 35, 4–6). Извесна се говори о *сихемском храсту*, што сведочи да је култ светог дрвета и даље био присутан у религијској пракси праотаца Израиља. Овде се Јаков после сусрета са својим братом Исавом трајније насељио. Ту је купио комад земље на којем је подигао шатор и олтар који је назвао *силни Бот Израиљев* (Пост. 33, 20). *Подизање олтара*, у оригиналном језику, описано

је релативно неубичајеном фразом. Она се користила да опише ритуално управљање камена (Пост. 35, 14.20; уп. 2 Сам. 18, 17), што је вероватно овде и био случај. У Сихему Јаков добија божански позив да се упути ка Ветиљу и да тамо подигне олтар (Пост. 35, 1). Библијски писац несумњиво описује Јакова као наследника Авраамовог, пре свега у смислу култа. Приказује Јакова као онога који тежи mestima у којима је Авраам живео и приносио жртве Богу.

*Појединци су Јаковљево закопавање кумира под свети храст повезали са веровањем у умрло-васкрсавајуће божанство плодности. Таква божанства су поштована у Ханану (што је потврђено формулацијом *умри и буди* познатом из древнохананских богослужбених текстова). Ако оваква пракса стоји у позадини Јаковљевог поступка, јасно је да јој је праотац дао потпуно другачије значење – одрицање од идолатријског култа.*

Тројица патријараха – Авраам, Исаак и Јаков, новија икона

Конечно, Јаков је због исхиреног поступка својих синова, који су учинили крвну одмазду над локалним становништвом (и то пре свега владарском породицом), морао да напусти област Сихема (Пост. 35, 22; 49, 4). Сукоб је имао религијску позадину. Могуће је да је сећање на тај догађај уобличено од стране каснијих библијских писаца у циљу подстицања зилотске борбе против хананског култа (пре свега плодности) и против зближавања са хананским становништвом.

На поклоничким путовањима са Доброчинством

Древни град уклесан у црвене стене: Петра

„Покажи ми још неку тако дивну творевину источног света,
црвено–ружичасти град, стар упала к’о време.“

Надахнути стих, ма који, као подробан опис речи-ма не могу се приближити величанствености Петре виђене оком – не могу дочарати лепоту древног града који су у окомите стене уклесали Набатејци. Петра је била њихова престоница. Налази се на око 80 километара јужно од Мртвог мора, у држави Јордан. Њени градитељи и господари, Набатејци, били су део арапског света, процветали и увенули на арапском тлу. На позорници свете појавили су се крајем 4. века пре Христа, када преузимају контролу над караванским путевима између Арабије и медитеранског басена, као и над путевима између Египта и Месопотамије.

Привукао их је необичан положај Петре, скривен у каменитим планинама. Нудио је сигурност и заштиту, са малим бројем прилаза

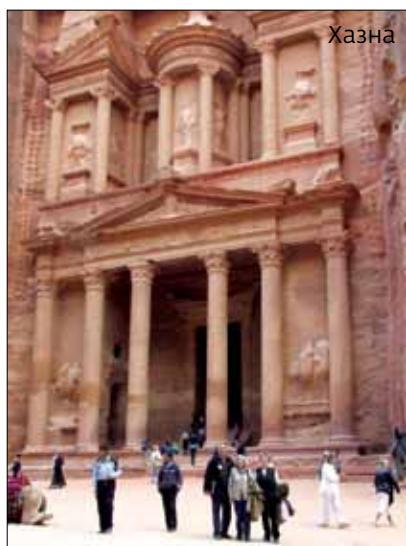
који су се могли лако контролисати. Ту је у почетку био логор под шаторима сличан онима какве и данас имају бедуинске породице. Средином 4. века пре Христа, Набатејци се све више богате трговином зачинима, сребром, тамјаном и миртом. Постепено шаторе замењују куће саграђене дуж корита реке Вади Муса. Логор у Петри је израстао у прави град који постаје главно стециште каравана античког света. Путовања, додира са другим цивилизацијама и гомилање богатства утицали су на Набатејце да, пре више од 2000 година, скромно природно станиште претворе у град другачијег статуса. Довели су на хиљаде већих мајстора и изградили град каквом у античко доба није било равна. Петра је постала дом верским установама и место са величанственим гробницама.

Од 1. века пре Христа до 1. века после Његовог рођења подижу се импозантне јавне грађевине, велики храмови, тржнице, палате дуж главне улице. На врхунцу сјаја Петра је могла бројати између 30.000 и 40.000 становника од којих се већина бавила трговином.

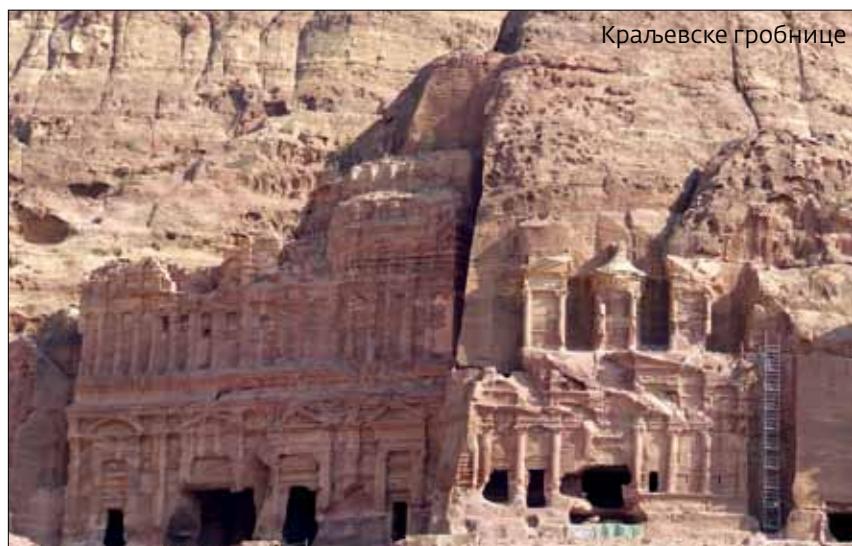
Набатејску моћ и процват Петре ослабили су и угрозили Римљани. Отворивши нове трговачке путеве кроз Арабију потиснули су Петру на маргину збивања да би 106. године њихове трупе ушли у град.

Палмира се диже, Петра тавори. Земљотреси 363. и 551. године сравнили су део града. Катастрофа је смањила и број становника. Потоња арапска освајања 663. године праћена су новим разарањима. После неколико векова крсташи у својим походима подижу на њеном месту тврђа-

Хазна

Краљевске гробнице

ву која је трајала мање од једног века. Заузима је султан Саладин, 1189. године. Петра је лежала напуштена, а успомена на њу на Западу је полако избледела.

Долина Вади Муса, у којој се налази Петра, окружена је планинским гребенима које пресецају дубоке клисуре. У њиховим стрмим странама Набатејци су уклесали бројне монументалне гробове. Долина је дуга неких 2 km, а широка од 400 до 1000 метара. На истоку се стрме планине дију и до 300 m над површином долине. Изнад западног дела долине диже се степенити масив Ел Хабис. Призор ових високих и стрмих каменитих планина улива истинско страхопштовање. На истоку планински венац пресеца узани кланац, унутрашњи Сик. То је спектакуларни природни процеп, вероватно настало деловањем тектонских сила, а затим обликован водама реке Вади Муса. Кроз њега је најбољи приступ Петри. Тадајујави пролаз, дугачак преко 1500 m, веома је узак. На неким местима не више од 3 m ширине, литица високих између 100 и 200 метара за које се чини, на појединачним местима, да дотичу небо.

На месту где унутрашњи Сик скреће удесно указује се, у свој својој лепоти и узвишености, Хазна, најчувенији, уједно и најбоље очувани споменик Петре. Стоји на самом улазу у Петру да би задивила намерника који до-

лази у град. Уклесана у стени, задивљује пропорцијама фасаде: висока 43 метра а широка 31. Прочеље ове гробнице украсено је стубовима, предивним скулптурима и рељефима. Хазна је истински драгуљ Петре.

На излазу из спољашњег Сика изграђено је позориште са седиштима уклесаним у стену. Налази се посред огромне некрополе. Сматра се да је подигнуто између 8. год. пре Христа и 40. год. хришћанске ере.

Највероватније да је имало култну улогу при извођењу погребних обреда. Могло је примити између 7.000 и 8.500 људи. Уништено је земљотресом, 363. године, а у наше време је конзервирано. У њему је пијаниста Џон Бригз извео рецитал на клавиру, маја месеца 1989. године. Изјавио је да акустика позоришта у Петри може да се мери са акустиком Карнеги хола у Њујорку и Сиднејске опере.

Наспрам позоришта, са десне стране пута стаза се пење уз литицу. Води до тзв. краљевских гробница. Најупечатљивија међу њима, и највећа, јесте гробница са урном. Поред бриљантних боја камена које се смењују, плени и њена раскошна фасада. Ту су и свиленкаста гробница, коринтска гробница, гробница палата. Одатле се улази у срце планине, у отворени простор дуг 2 km, а широк између 400 и 1000 m. Високе литице ко-

је га окружују уливају страхопштовање. Дуж главне улице која се протезала у правцу исток–запад грађени су велики храмови, тржнице, палате. Данас је од њих остао сачуван Каср ел Бинт фараун, у преводу: Палата фараонове кћери. Овај храм, подигнут у 1. веку пре Христа, једина је слободно стојећа грађевина Петре која је кроз векове преживела све земљотресе и поплаве. Њена елегантна и чврста силуета доминира тим делом древног града.

Традиција указује на један врх са цамијом као гроб Ароне, брата Мојсијевог.

Град Петру, притајену у недрима планине, открио је швајцарски путник и истраживач Јохан Лудвиг Буркхарт, 21. августа 1812. године. Од тада Петра засењује посетиоце својом лепотом и тајновитошћу која у наше време нараста до митских размера. Природни склоп амбијента и људским напором остварена архитектура овенчавају Петру митском ауром. Игrom светlosti и сенки сунчеви зраци обасјавају топле тонове црвено–ружичастих стена и у тој чаробној игри боја и нијанси Петра изгледа још љупкија. Петра је уврштена у списак нових седам светских чуда, јула 2007. године. Тај високи ранг чини је једним од места која сваки заљубљеник у лепо и узвишену мора да посети.

Драјан Вукић
Снимци: Вера Вукић

Из новије историје црквеног образовања

Високо образовање Српске Православне Цркве у 20. веку

(девети део)

др Александар Раковић

Завршну реч је узео др Владимира Ђоровић који је рекао да је дискусија о богословском факултету била занимљива јер се о овој теми може рећи „готово подједнако са исто толико разлога против, са колико разлога за“. Рекао је да „ако је теологија до сад проучавана методама ненаучног типа, да се тај систем учења и испитивања промени, па да се покуша и у теологију унети модеран метод научног испитивања, метод са којим смо ми почели да радимо у свима другим наукама, тако на пример и у чистој философији, која је донедавно била наука чисте контемплације“. Он је као један од примера научности у теологији навео историју цркве којом се сам бавио. Затим је рекао да „ако одвојимо теолошки факултет потпуно од осталих пет факултета, он ће тако одвојен остати научно усамљен, повучен у се, и у њему ће се јављати извесне ствари и струје, које ће га непрепорно водити до једностраности и искључивости“. Сматрао је како је издвојена духовна академија „опасност“ јер „у том случају нити би световни професори, нити би ђачка публика могли онако учествовати у развијању дисциплине и избору наставника и одређивању наставног плана, као што би то могло бити, кад би имали права да би-

рају особље, које би дошло у комбинацију“. На крају је Ђоровић изнео свој последњи аргумент: „Ако је страх и опасност код осталих пет факултета, да их клерикализира један једини теолошки факултет на универзитету, онда би то било врло тужно за вредностих пет факултета, и можда не би било штете, да им се то дододги. Ја мислим, господо, да би с много више права имали да се боје богослови, да би теолошки факултет могао бити мајоризиран и да би код њих било више разлога бојазни утјецају од свих других пет факултета“.

Пошто је Ђоровић потом позвао посланике да прихвате „у појединостима овај нови члан 4“, за реч се поново јавио Радоје Јовановић и затражио од десеторице посланика подршку за „основање једне засебне југословенске велике теолошке школе“. Подршку није добио, а није прошао ни његов други предлог да се промени редослед навођења факултета у истом члану. Затим је председник Привременог народног представништва др Драгољуб Павловић позвао Скупштину да прихвати „члан 4. онако како је овде предложен“. Скупштина је прихватила овај члан и Павловић је прогласио „да је чл. 4. примљен“. За измене и допуне Закона о Универзитету из 1905.

гласало је 150 посланика, а само су тројица била против. Тиме је и расправа о богословском факултету окончана 11. јула 1919.

Пошто је Православни богословски факултет у Београду коначно законским путем установљен 1919. године, министар просвете Павле Маринковић је крајем септембра 1919. замолио министра финансија Војислава Вељковића да у државни буџет за 1919/20. годину унесе и новац за почетак рада Православног богословског факултета. Вељковић је средином новембра 1919. одговорио да је финансијска ситуација у земљи тешка и замолио министра просвете да сачека уношење потребне суме новца за Православни богословски факултет у предлог буџета за 1920/21. годину. Ова чињеница објашњава због чега је Богословски факултет отпочео рад 1920. године, а не 1919. како је било предвиђено.

Током школске 1919/20. нови ректор Београдског универзитета Јован Цвијић је сматрао да Православни богословски факултет треба што пре конституисати. Универзитетски савет је одредио др Чедомиља Митровића, професора Правног факултета у Београду, да ради формирања наставног кадра и успостављања редовне наставе одреди „матицу“ Православног богословског факултета.

Митровић је формирао „матицу“ коју су чинили прота Стеван Димитријевић, ректор Призренске богословије, Иларион Зеремски, викарни епископ Карловачке митрополије и др Миливоје Јовановић, философ који је 1921. постао министар вера Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. За професоре Православног богословског факултета постављени су током јуна и јула 1920. године.

Оснивачка седница Савета Православног богословског факултета у Београду одржана је 6. септембра 1920. у Ректорату Београдског универзитета. Седницом је председавао др Александар Павлович Доброклонски, писац Уредбе о Православном богословском факултету у Београду, а за декана је изабран Стеван Димитријевић. За наставнике су током октобра и новембра 1920. изабрани професори Карловачке богословије, Филозофског факултета у Београду и професори руских духовних академија и универзитета. Предавања су почела 15. децембра 1920. Уредба о Православном богословском факултету у Београду објављена је 11. фебруара 1921. Факултет је тада био смештен у „згради Крсмановића“ у Богојављенској улици број 2 и делио је простор са неколико одељења Министарства вера Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца.

Поводом почетка предавања на Православном богословском факултету у Београду декан Стеван Димитријевић је 20. децембра 1920. рекао како су била подељена мишљења у Цркви и науци о томе да ли богословски факултет треба да буде саставни део Београдског универзитета или да буде духовна академија. Ипак, „дух српске цркве и квалификације, које данас и у будуће треба да имају служиоци њени, одлучили су за први облик“. Према Димитријевићу, мана духовне академије била би затвореност која би водила „нежељеном стапешком издвајању свештенства“

и онемогућавала да кандидати слушају поједине предмете код најстручнијих професора других факултета. С друге стране, студенти Православног богословског факултета имају могућност да слушају предмете на осталим факултетима, као што и студенти других факултета могу похађати теолошка предавања. Димитријевић је још рекао да Православни богословски факултет дугује захвалност за своје оснивање српским интелектуалцима који су из „љубави и пијетета“ „према српском православљу“ ову идеју подржавали још од доношења Закона о Универзитету 1905. године. Затим је додао: „То, што су се у овом питању и управници цркве наше и представници науке српске нашли једни у мислима, најбољи је доказ потребе овог новог вишег духовног расадника и најпоузданјија залога за успех његов“. Димитријевић је на kraју додао да рад Православног богословског факултета отпочиње „уз сарадњу и браће Руса“.

Ректор Београдског универзитета Слободан Јовановић (поново изабран 1920/21) је 1921. у Светосавској беседи на Београдском универзитету, коју је изговорио пред регентом Александром Карапођевићем, Патријархом Димитријем, члановима владе и посланицима, посебно „истакао“ управо „оснивање три нова факултета, медицинског, теолошког и польoprивредног, и изнео њихов значај за успешно развијање Југославије“. Јовановић је исте године казао да је разлог за ужурбано оснивање и почетак рада Православног богословског факултета био и тај што након слома Руске империје није било више православних високих школа на којима би се образовали српски студенти. Стога је Православни богословски факултет у Београду отворен у „тренутку када је православној цркви био најпотребнији“. Када је реч о професорском кадру, водило се рачуна да сва три новооснована факултета

Зграда у којој је ПБФ започео рад

сачувавају национални карактер и не буду „искључиво попуњена“ странцима, углавном из Русије који су били од „неоценљене помоћи“, већ су одabrани и компетентни домаћи професори.

Предавања су током 1920/21. држана само за прву годину и не-довољан број професора требало је током година увећавати ради остваривања редовне наставе за све четири године студија. Да би се ово остварило било је потребно преузимати професоре новооснованог Источно-православног богословског факултета Свеучилишта у Загребу. Новостворено ривалство два православна богословска факултета окончано је укидањем загребачког 1924. године, а успутна штета у међусобном сукобу било је и укидање Карловачке богословије 1920. године. Православни богословски факултет опстао је само у Београду, али баш када се чинило да су разни сукоби око ранга и центра православне научне теологије окончани, из врха Српске Православне Цркве је 1923. по-ново отворено питање да ли Православни богословски факултет треба укинути и на новим темељима подићи духовну академију.

— наставиће се —

Ових дана навршава се 200 година од догађаја на београдској обали реке Саве

Река Сава са панорамом Београда;
аутор фотографије: Саша Илић

Страдање мајке са двоје деце

– октобар 1813 – октобар 2013 –

*Архимандрит Тихон (Ракићевић),
ијуман манастира Студеница*

Официр аустријске војске (генерал-интендант), Србин Аврам Ђукић рођен је у Госпођинцима 1844. године. Ђукић је био директор Ратног архива у Бечу. За то време он је прикупљао аустријске извештаје о слому Првог српског устанка. Преписао је велики број докумената из преписке Дворског ратног савета у Бечу са војним командантима и другим личностима у вези са збијањима у Србији. Ђукић се и упокојио у Бечу 1906. године.

Из његове збирке ћемо навести детаље са две стране које се налазе у архиви Матице српске (РОМС, М, 4255). На овим записима на немачком језику виде се муке и страдања српских избеглица на савској обали у Београду. Посебно је потресан опис страдања двоје деце и њихове мајке која због осећања слободе и достојанства није чекала да са децом буде зlostављана, мучена или да допадне Турцима у ропство.

Ваберер, директор аустријског контумаца (област за здравствену контролу, тј. карантин) у Жупанеци на Дунаву, писао је редовне из-

вештаје „Високом и благородном господину, ратном секретару двора, господину Енгелу“. Извештај из Земуна од 6. октобра 1813, у коме се пише о паду Београда, између осталог, каже овако:

„...Срби су напустили Смедерево и на том простору више нема српске војске. У паничном страху сав народ је са породицама и својом сиротињом и стоком избегао на скеле – овде су превезени код Циглане и Београда, сви бродови из Земуна од ушћа Саве па све до Остружнице (преко пута Јакова) били су пуни породица – њих око 13.000 душа је доведено овамо. Београдска обала је била пуна људи и стоке. Ја сам сигурно прешао тамо 50 пута, како бих људима притео у помоћ, с ове стране сам имао пуне руке послла да их пребацим све до Јакова и Земуна и Панчева – невоља је била велика. Дан и ноћ се радило по киши и ветру. Између другог и трећег је и Рацен [Ratzen – није јасно на које се насеље мисли] град на реци, запаљен, и још и сада гори. Петог око 8 часова повикаше људи да Турци

долазе – ужас је био страховит – не налазим речи да то опишем.

Они који су били још с ону страну кукали су за милост, почели су да беже ка унутрашњем виду тврђаве, тражећи има ли возила на другој капији, враћали се, опет и опет у самртном страху све док наједном без икакве галаме неких 100 Турака у каруцама стигоше на обалу и већина [Срба] је била на месту побијена и претучена. Овај масакр је трајао четврт сата, онда су Турци отерали стоку – најмање 20.000 грла и за пола сата су сва грла сакупљена, а онда је 100 Турака похитало узводно Савом и сатерили су све избеглице на гомилу. Најгрозније (шта ја ту у овим страшним сценама причам о најгрознијем) је било кад је 200 људи у тренутку доласка Турака поскидало одећу, скочило у воду да се пливањем спасу, сви су се утопили, погођени мецима и усмрћени. (...)

Могао бих исписати 12 табака.

Кад је једно мало возило приспело, није било сасвим у води, него је са обе стране возило стоку поред себе а десетак људи се

Аврамов препис на немачком језику; снимак: Рукописно одељење Матице српске

држало рукама за њих и тако су полуживи доспели овамо, људи, жене и велики број деце умирали су од страха и голотиње.

Ноћас сам дошао са ушћа Саве и опет излазим. Турци су испалили само 3 салве из топова на нашу страну на Србе.

У контумацу [карантину] има око 4.000 душа.

Ја сам овамо превезао Црног Ђорђа, Младена, једног свештеника и архимандрита, руског пуковника Недова и више других, који се налазе у карантину.

Земун [Semlin],
6. октобра 1813.“

На истом акту, у наставку, је запис који говори о избеглиштву „око 100.000 душа“. Догађај који је овде описан је потресан:

„Официри батаљона речног кордона земунске команде који су данас овамо стигли причали су о још стравичнијим сценама са овим несрћницима...

А једна Српкиња, чим је чула да су јој Турци убили мужа и да наступају овамо, једно је од своје деце које је држала у наруџују благословила, закрстила, пољубила и бацила онда у набујалу Саву, исто је учинила и са другим дететом и на крају се и сама бацila у Саву.“

У Епархији славонској

Молитвено сјећање на Новомученике Јасеновачке

Наша Црква 13. септембра сваке године молитвено се сјећа и прославља успомену на пострадале и пред Господом простијељене Свете Новомученике Јасеновачке. У манастиру Јасеновац торжествено је прослављен њихов спомен у обновљеном манастирском Храму Рођења Светог Јована Крститеља.

Празник Светих Новомученика Јасеновачких у свима нама буди посебна осјећања, јер Јасеновац јесте друго Косово, српски Јерусалим који не смијемо заборавити. Духовна туга и радост међусобно се прожимају о овом великому празнику јер ту се сјећамо страдалих предака који су на окрутне начине изгубили своје овоземаљске животе, али се радујемо што су они наши молитвеници пред Господом.

Са нама су били и чланови Удружења логораши из Бања Луке као и група вјерника који су дошли у организацији Светосавске омладинске заједнице из Бања Луке, као што то сваке године чине.

Свету Архијерејску Литургију служио је Епископ славонски Г. Сава уз саслужење Епископа брегалничког Г. Марка из Архиепископије Охридске, и координатора Одбора за Јасеновац, Епископа липљанског Г. Јована, уз саслужење великог броја свештеника и монаха. Особиту радост и част указали су нам и Високопреподобни Архимандрит Доситеј, игуман манастира Гргетег, уз пратњу неколико сестара његове свете обитељи које су литургијско славље уљепшале својим умилним гласовима, Архимандрит Стефан, игуман манастира Велика Ремета, и игуман Василије из манастира Клисина.

По читању Светог Јеванђеља вјернима се надахнуто обратио Владика Јован, говорећи о празнику и значају Светих Новомученика за цијели српски народ. По причешћу вјерних, бесједом се обратио и Владика Марко, који је говорио о данашњем мучеништву, говорећи о прогону православних вјерника и њиховог духовног пастира у Македонији, прије свега Архиепископа Јована. По заамвоној молитви одслужен је помен свим невино пострадалим жртвама од Косова па до данас, након чега је услиједило освећење жита и резање славског колача у част Светих Новомученика Јасеновачких, у присуству до сада највећег броја вјерника од освећења храма 1984. године.

Богу хвала, Јасеновцу се сваке године о празнику Светих Новомученика поклони све већи број вјерника, и њиховим молитвама нека Господ подари снаге нашем роду да се и сви ми духовно преобразимо, прогледамо нашим духовним очима, схватимо значај Јасеновца и очувамо спомен и молитвено сјећање на њих!

Из канцеларије Епархије славонске

Нестанак хришћана древне Месопотамије:

Хришћанска црква после бомбашког напада;
Киркук, 15. август 2011. г. (фото: Ројтерс)

Шта смо пропустили да чујемо о Ираку у претходних десет година

гр Александар Раковић

О нападима на хришћане широм Близког истока у време такозваног „Арапског пролећа“ недовољно се пише, нешто више говори, а најмање се делује да се таква питања интернационализују како би се заштитило право хришћана на достојанствен живот а често чак и голи опстанак.

Агресија на хришћане у Египту и Сирији од почетка „Арапског пролећа“ имала је увертиру у Ираку након свргавања са власти Садама Хусеина и БААС партије (2003) и током америчко-британске окупације Ирака (2003–2011). Ако о нападима на хришћане у Египту и Сирији од 2011. до данас знамо мало, много мање знамо о десетковању хришћанског становништва у Ираку које је изложено нападима милиtantних исламиста.

Хришћанска заједница у Ираку је стара 2.000 година, једна је од најдревнијих у свету и носи непрекидни двомиленијумски низ. Асири су на том простору

примили хришћанство у 1. веку, чим је до њих стигла Христова поука кроз речи апостола Томе и Тадеја.

Асири, древни народ Месопотамије, створили су империју (од 20. до 7. века пре Христа) која се на врхунцу простицала од Анадолије на западу до Персије на истоку и од Јерменије на северу до Египта на југу. Њихова писана историја сеже у време више од два миленијума пре Христа. Стога не треба да чуди што су, чим су христијанизовани, постали средиште хришћанске писане речи у Месопотамији, све до позног средњег века.

Током векова асирски хришћани у Ираку подељени су на више целина: Асирску цркву Истока, монофизите, халдејце и друге цркве које су у јединству с Римокатоличком црквом, затим има нешто православних, римокатолика и протестаната.

Арапска освајања Месопотамије донела су у 7. веку нову религију – ислам. У првим векови-

ма после арапских освајања хришћански интелектуалци су имали виђеније улоге у мусиманским друштвима. Исти случај се дододио у мусиманском Ираку где су такав положај уживали Асири. Међутим, крсташки ратови (од 11. века) су повећавали тензије и јачали нетрпељивост мусимана према аутохтоном хришћанском становништву.

С тим у вези жртве верских прогона су од 13. века (а и у каснијим вековима) постали хришћани у Месопотамији, највише Асири или и други хришћани који су у мањем броју присутни на том простору (нешто Јермена и Арапа).

Последњи велики масакр асирских хришћана дододио се 1933. када је војска Краљевине Ирака напала 63 асирска села на северу земље и убила неколико стотина или хиљада хришћана (тачан број се не зна) у виду освете за наводу асирску наклоност британским колонијалним властима (1914–1932).

Ирачка краљевска династија је свргнута 14. јула 1958. а Ирак је установљен као социјалистичка република што је остао све до свргавања председника Садама Хусеина (2003). У социјалистичком Ираку није било прогона хришћана, него су они у државној администрацији досегли високе позиције и играли су важну улогу у политичком животу земље.

До 1979. неколико хришћанских политичких фракција створило је заједнички асирски блок који је током осамдесетих обезбедио да број хришћанских представника у ирачком парламенту не буде мањи од пет посланика (од укупно 111). Будући да су наступали као Асири, обликовани су и као трећа етничка група по снази после Арапа и Курда.

Даље, Тарик Азиз (Михаил Јухана, крштен као Мануел Кристо) био је министар спољних послова (1983–1991) и заменик премијера Ирака (1979–2003). Од 2003. до данас се налази у затвору, прво америчком а потом наметнутих ирачких власти. У октобру 2010. ирачки суд га је осудио на смрт што је изазвало протест ирачких епископа, Ватикана, Европске уније и Једињених нација. Одмах потом ирачки председник Џалал Талабани је одбио да потпише одлуку о Азизовој егзекуцији.

Заправо, свргавање Садама Хусеина, америчко-британска окупација Ирака и успостављање нових власти у Ираку показали су се погубним по ирачке хришћане. Папа Јован Павле је упозорио председника Џорџа Буша да ће војна интервенција у Ираку имати погубне последице по хришћане. Чим је америчко-британска интервенција завршена, 1. маја 2003, уследили су напади на хришћане. Активисти за људска права су известили да је америчка војска у Ираку „индиферентна“ у заштити права хришћана. Америчка администрација одбијала је да прихвати да су напади на хришћане верски мотивисано насиље.

До 1987. било је 1,4 милиона хришћана у Ираку (8% популације). Један део хришћана отишао је из Ирака током деведесетих како би срећу потражио даље од економских санкција. Међутим, тек по свргавању власти Садама Хусеина, односно у време америчко-британске окупације земље коју неки називају „ослобађањем од диктатуре“, број хришћана у Ираку је насиљно смањен.

Ево изричитијих примера због чега: зна се да је само Ал Каида од 2003. до 2011. напала више од 60 цркава; у августу 2004. у бомбашким нападима у време недељне службе нападнуто је седам цркава а погинуло је 18 хришћана (догађај је познат као „Крвава недеља“); у октобру 2006. исламисти су одрубили главу и удове монофизитском свештенику; у јуну 2007. у цркви су убијени секретар халдејског архиепископа и још тројица хришћана; у јануару 2008. извршени су координирани напади на девет цркава у Багдаду, Мосулу и Киркуку; у фебруару 2008. убијен је халдејски архиепископ Павле Фараџ Рах; у априлу 2008. убијен је још један монофизитски свештеник, а у фебруару 2010. у двонедељним нападима на хришћане у Мосулу погинуло је најмање 18 хришћана; у октобру 2010. исламисти су упали на недељну мису у Багдаду, заточили 100 хришћана а потом активирањем бомбе убили 58 и ранили десетине верника у цркви.

Хришћанска заједница која је углавном живела у Багдаду, Басри, Мосулу, Арбили и Киркуку и асирским срединама на северу земље, почела је да се измешта како би избегла насиље. Напуштено је чак 57 цркава од 300 у којима је служено пре свргавања Садама Хусеина. Од 1,5 милиона ирачких избеглица у Сирији чак 20% су хришћани. Један број хришћана избегао је и у Либан и Јордан, други у ирачки Курдистан, а многи што даље у друге делове света. Тачни подаци о егзодусу

ирачких хришћана низу познати. Сматра се да дневно око 30 хришћанских породица напусти Ирак. Има процена да је у земљи остало само 200.000 хришћана.

Реч је, дакле, о сумраку једне од најдревнијих хришћанских заједница у свету: месопотамијске, асирске и ирачке. Асирски, односно, ирачки хришћани сматрају да су за њихов егзодус криви како исламисти који су насрнули на њих тако и западне земље (на првом месту Сједињене Америчке Државе) које нису ништа учиниле да једна од најстаријих хришћанских заједница нађе мир у поратном Ираку.

Напротив, америчко-британска окупација земље (2003–2011) и успостављање нових ирачких власти (такозване демократске владе) довели су хришћане у Ираку скоро до истребљења. Има мишљења да ће преостала хришћанска заједница од 200.000 људи нестати из Ирака у наредних десет или нешто више година или да ће централни Ирак свакако остати без хришћана који ће своју несигурну будућност бар неко време имати у ирачком Курдистану.

Судбина хришћана у Ираку најважнију потврђује најцрње прогнозе о „постхришћанском Близком истоку“. Одлазак хришћана из Месопотамије је известан и неизбежан. После Мале Азије (1923), Месопотамија ће бити следећа древна земља која ће изгубити двомиленијумско постојање хришћана. Отприлике сто година после Мале Азије.

Да ли хришћане Сирије и Египта чека слична судбина? Уколико западне силе наставе подршку исламистима на Близком истоку, отворену или прећутну, на првом месту ће бити угрожена безбедност и опстанак хришћана у Сирији. Сценарио може бити сличан ирачком. Вишемилионска хришћанска заједница Египта има снаге да се дуже држи, али њена судбина зависи од тога да ли ће исламисти владати древним Мисиром.

– Пре сто година –

Рад будућих епископа

Живорад Јанковић

У овом осврту ће бити речи о личностима које су 1912. годину, односно време освете Косова, дочекале као зреле активне особе, а касније ће током времена постати епископи Српске Цркве: на првом месту о Јосифу Цвијовићу, Платону Јовановићу и Емилијану Пиперковићу.

Крај ослободилачких ратова 1912–1918. затекао је упражњенима више епархија уједињене Српске Цркве и обновљене Патријаршије. Томе се касније додају и четири епископа, који из различитих узрока подносе оставке.

Неке епархије су упражњене пред сам рат, па нису благовремено попуњене, а неке током рата. За само неколико година сва упражњена места су попуњена тек после 1918., пошто није било никакве препреке да се то учини. Били су то блистави моменти у животу Српске Цркве. Неће дugo трајати и питање је да ли ће се икад више поновити.

У осврту ће бити речи о личностима које су 1912. годину, односно време освете Косова, дочекале као зреле активне особе а касније ће током времена постати епископи Српске Цркве. Ту је реч о десетак лица и у већини случајева вести су оскудне у толикој мери као да се ради о некој завери... Касније се више цене догађаји из 1912. од савремених. Подаци ове врсте су оскудни, иако се о сваком епископу пише два пута – поводом избора и после упокојења. Неретко се ти текстови своде на реторику без стварног садржаја. Ова година их затиче у различитим ситуаци-

јама – обично као скоро рукоположене на некој од парохија или на раду у просвети. Приметно је да ће они који су се истакли током овог рата и касније радом у епархији оставити више трага иза себе. Од њих су Јосиф Цвијовић, Платон Јовановић и Емилијан Пиперковић били у „епицентру“ догађаја ратне 1912. док се за остале то не може рећи.

Остали су та важна збивања провели пре „мирно“ него што би се истакли неким већим до-приносом за општу ствар, или пак о свом залагању не дају вести. Значај рада ове године уједно је и предзнак њиховог каснијег деловања и угледа.

Скоро сви тада високошколовани теологи Српске Цркве су у некој вези са Русијом – неко кроз средње, неко кроз школовање по руским духовним академијама.

Највише се може рећи о раду будућег Епископа битољског а потом Митрополита скопског Јосифа Цвијовића. Кад се погледа његово тадашње деловање, оно по својој изузетности може да се равна са радом других осталих овде поменутих заједно. То је његово златно доба. Био је у прилици да у име српских ђака поздрави краља Петра у Кијеву 1910. године, где се тада налази на студијама. У Београд се вра-

ћа из Русије 1912. Већ у августу се среће као секретар скупштине свештеничког удружења, а професор богословије је био само коју недељу. Као наставник одлази у рат и укључује се у одред чуvenог Војводе Вука.

Колико је то изузетна појава сведочи и чињеница да се и Гласник као званични лист Српске Цркве нашао побуђеним да тај догађај забележи: „Сарадник нашеј листа господин Јосиф Цвијовић свештеник и суплент богословије Свети Сава отишао је у четнике. Одушевљеном Србину, попу Јосифу, желимо да се жив и здрав врати у нашу средину.“ Већ почетком следеће године Јосиф постаје уредник истог Гласника.

Све изгледа једноставно кад се каже да је Јосиф био у рату. Као свештеника војска га није примала у борце и тек преко личног пријатеља Љубе Давидовића, председника Народне одбране стиже у одред добровољаца. „Био сам радостан што ћу и ја светити Косово, али дође и плашиња може се погинути, а не видети освећено Косово.“ Ако су оваква колебања код тако јаке и свесне личности, како то изгледа код оних који и не иду даље од бриге да преживе. Крајем године, кад је рат завршен, Вук распушта људе. „Кад је 1912. г. у децембру вој-

вода Вук распуштао своје четнике кућама на редован посао, рекао нам је: 'Овај рат сврши се као играчка, по нас срећно, али може доћи до озбиљнијег рата, а тада боље притећните опанке и озбиљније у рат полазите. Искуство имате из овог рата и искористите га'."

После кратког и успешног ратовања враћа се и добија уређење поменутог Гласника, већ од првог броја 1913. године. Те године је и замонашен, с тим што је и даље наставник.

Јосиф стиже на одредиште тек на Овче Поље, после боја на Куманову. Особит је његов приказ ратовања одреда Војводе Вука. Као четнички одред он би требало да буде претходница главним војним снагама... Овде се у сећањима будућег Митрополита приказује као нека пратећа чета која одржава ред и штити позадину.

Поред војничке дужности, Јосиф упоредо врши и свештеничку службу по сеоским црквама. Где налази Јеванђеље на бугарском језику, чита текст „напамет“. По српским црквама Јеванђеље се чита на црквенословенском.

И поред „лежерног“ описа свог ратовања има оштро запажање. Кад је уз велике, можда и сувишне жртве ослобођен Прилеп, немар Срба долази до потпуног изражaja и следи турско „изненађење“: „Непотребно смо изгубили коју стотину или хиљаду јунака само зато да би смо посведочили не знам који пут, да смо потомци безумника Маричке битке из 1371. Несрећа наша од нас самих.“ И код њега се налази сведочење потврђено и код других мемоариста, како су војници пред Прилепом имали виђење Краљевића Марка. Ти описи много подсећају на виђења Саве и Немање при ратовању, о којима сведочи стари писац Теодосије.

У рату учествује и будући Епископ бањалучки – мученик Платон Јовановић, али не као борац

већ као војни свештеник. О томе се може мало шта рећи, сам о себи не говори, у текстовима се не среће. Са монасима Николајем и Доситејем био је кандидат за Епископа нишког још у пролеће 1912. Иначе, то је човек чија животна путања је испуњена неприватним обртима. Муке и понижења се смењују са признањима за предан рад. Био је уредник Гласника, званичног органа Српске Цркве и пре 1912. и касније између ратова. Покренуо је и дечји лист Мали Богољуб. Дуго је чекао на избор и кратко вођио поверију му епархију према мартеријуму, и свом и општем. Све је запечаћено мученичким подвигом на кланици од стране фашистичких зликоваца латинског обреда, зато што није хтео да напусти свој народ.

Каснијег Епископа тимочког Емилијана Пиперковића, који на трону те епархије проводи скоро пуних пола века, рат затиче на место епархијског секретара у Скопљу уз свог Епископа Вићентија Крчића, мученички пострадалог од Бугара 1915. године. Познато је како је залагањем страних конзула, који су тада били на дужности у Скопљу, смена власти у овом граду извршена на миран и достојанствен начин, без жртава и са српске и са супротне стране. Следеће године Емилијан одлази на школовање у Грчку где ће и докторирати. На том послу провео је и цели светски рат.

Серафим, потоњи брегалнички па касније призренски Епископ, а током Другог светског рата и шиптарски заточеник, био је срећан утолико што није дочекао понижења Цркве које доноси „ослобођење“. Умро је 1945. По усменом причању, у време четовања преносио је бомбе преко српско–турске границе. Пошто је остао у доводу, у Русију га шаље конзул Владимир Владимировић – Тухолка. Са школовања из Русије враћа се управо 1912. године и постаје професор у При-

Јосиф Цвијовић (1878–1957):
Епископ битољски 1920–1931, и
Митрополит скопски 1932–1957. Г.

зренској богословији. Следеће године биће постављен за професора у Велесу.

Шабачка епархија остаје упражњена после оставке Епископа Сергија Гавриловића 1919. године. На то место је изабран прво Јефрем Бојовић, а убрзо потом Михаило Урошевић, који је био настојатељ Српског подворја где је провео вreme до большевичког преврата. У Москви је био од 1905. као опуњомоћени представник Српске Цркве у Русији. Упоредо завршава и Московску духовну академију. У земљу се вратио 1918. године. Поводом анексије Босне и Херцеговине 1908. био је у прилици да непосредно од цара Николаја II чује речи: „Иако је анектирана Босна и Херцеговина, ускоро ће доћи час када ће анектиране земље опет припасти драгој ми Србији.“ Стога је овај Епископ увек говорио да „Срби немају поуздане и искреније пријатеље од браће Руса“. О значају његовог рада знали су и водећи људи тадашње Србије, краљ Петар и Никола Пашић. Поред осталих послова у којима помаже своју земљу, учествује и у набавци руских авиона за потребе Србије.

Епископ Методије Муждека

Тумачење новозаветних одељака

Приредио архимандрит Јован Радосављевић
Нови Сад : Беседа, 2013

Књига 1: Јеванђеља
432 стр. ; илустр. ; 21 см
ISBN: 978-86-86117-48-9

Књига 2: Посланице
338 стр. ; илустр. ; 21 см
ISBN: 978-86-86117-49-6

Са благословом Епископа бачког др Иринеја Буловића, архимандрит Јован Радосављевић приредио је ова два, зацело, капитална дела из новозаветне егзегезе. Вредни архимандрит је на овај начин испунио жељу свих нас бивших ученика архимандрита Методија у доистојевној Призренској богословији у којој је овај пријељежни изучавалац Речи Божје дело углавном као ректор и предавач Новога Завета од 1955. до 1971. године.

Била је радост слушати предавања овог зналца Светога Писма, и то не само Новога Завета! Није отац Методије само буквально познавао Библију, и то од књиге Постања до Откривења Јовановог (!), него је и нас подстицао да је што више читамо и њоме се надахњујемо. Спадам у оне генерације школе у згради Симе Игуманова Призренца која је у првим часовима разредне наставе – док смо још били свежи – држала свеске и прибор за записивање надахнутих предавања овог библисте којим се наша Црква може дичити.

Да бисмо проверили буквально познавање Светога Писма оца Методија, постављали бисмо му питања у смислу где се који исказ налази да би он сместа одговорио или бисмо га питали шта се налази, рецимо, у Јн. 3,16 („Јер Бог тако заволе свет...“), да би он овај стих до краја изрекао. Био је жива симфонија, или конкорданца библијских места. Данас у време рачунара до таквих се референци долази много брже – преко ЦД, мада је тако пронађени текст без оне животне снаге коју пружа жива реч.

Отац Методије није био задовољан Вуковим преводом појединих места у Новом Завету, па нам је са своје стране давао тачни превод односних места. Све смо то бележили у наше примерке Библије, као и његова сажета тумачења, поред уношења дужих текстова у свеске, па су нам управо ти примерци Библије били добра основа за припрему проповеди касније у парохијском раду.

Тумачења оца Методија одликује концизност – управо су и припремана за ученике богословских школа. Други моменат је често навођење мишљења Светих отаца о појединим исказима, што увек огудује од данашњих упирања да се, наводно, савременим језиком искаже мисао забележена на извornom језику. Искази Светих отаца

лежу на срце као мелем на рану! – Међутим, савремени коментари не дотичу нас се или, већ, пружају прилику да тај савремени тумач себе ставља у први план, у смислу да је он тај који „уме“ да растумачи шта је библијски писац, Богом надахнут, хтео рећи! У том смислу схватам рационалистичке тумаче, углавном западне, који цитирају једни друге, и то управо своје савременике, како би они што више испливавали на површину као, можда, најбољи тумачи и коментатори. На жалост, примећује се и у нас неки благи талас истицања овоземаљског, људског приступања тумачењу Речи Божје, па и на страницама црквених листова...

Треће, отац Методије је припремао предавања према програму за богословију, што ће рећи да је тумачећи, рецимо, једно чудо забележено код Матеја, доводио га у везу са истим чудом забележеним код остале двојице синоптичара. Тако и догађаје, на пример, Преображење Господње код Матеја (17, 1–9) тумачио је уз консултовање и стални осврт на то како су исти догађај забележили Марко (9, 28) и Лука (9, 28–36).

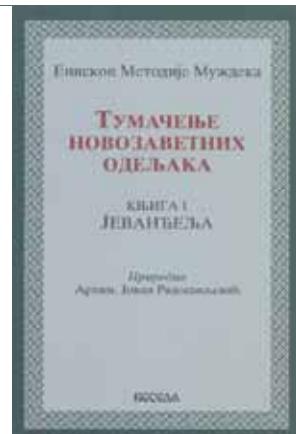
Стари Завет се користи у изобиљу, јер је тумач свестан међусобне повезаности двају Завета. Ово се посебно огледа док тумачи посланице Светог апостола Павла (по лекцијама), посебно кад су у питању посланице Римљанима и Јеврејима. И управо тако Методијева тумачења добијају на динамици.

Приређивачима сабраним око *Беседе* треба честитати и на томе што су свуда у књигама наводили светописамску реч према најбољем преводу Новога Завета на српски, на синодском преводу, и то јасно означили курсивом! Навели смо да је управо овај новозаветник, отац Методије, добро осећао недовољност Вуковог исказа да би могао бити основица за тумачења и поготово за догматска излагања.

Подсећамо да се у предратним богословијама (1920–1941), не без разлога, Свето Писмо цитирало на црквенословенском језику, и да су ученици памтили цитате на њему (!), а и докматике (као чувена Макаријева *Дојматика Православне Цркве* у преводу Митрофана Шевића и друге књиге), и, штавише, уџбеници из моралног богословља (!) доносили су цитате на црквенословенском, јер је далеко верније одражавао мисао библијског писца од Вуковог превода.

Ове две књиге новозаветне егзегезе могле би да буду уџбеници у нашим богословијама. Зашто да не? И настале су у школским учоницама у царском Призрену.

Ми, негдашњи ученици оца Методија, благодаримо Преосвећеном Епископу бачком др Иринеју, такође

угледном библисти, на ангажовању стручних људи на издавању ових капиталних дела, а архимандриту Јовану на идеји и подухвату да се пишчева жеља оствари, а то није могло у она тешка времена кад није било довољно хартије ни за шапирографе. Овим је отац Јован у име свих нас „Призренца“ упалио велику воштаницу за покој душе и свога професора у Призрену.

Протођакон Радомир Ракић

Протођакон Радош Младеновић (ур.)

Свети цар Константин и Милански едикт 313. године

Превод с руског протођакон Ђорђе Лазаревић
Краљево : ЕУО Епархије Жичке : Манастир
Жича – Духовни центар С. Владике Николаја :
Света српска царска лавра Хиландар, 2013
502 стр. ; илустр. ; 15 см
ISBN: 978-86-84933-87-6

Хиљаду седамсто година од доношења Миланског едикта се, за наше прилике заиста неочекивано, врло активно и на разне начине прославља, често и несвакидашње спектакуларно. Кажем неочекивано јер ми не водимо много рачуна о нашој културној баштини (довољно је навести као пример то да је чувено археолошко налазиште у Винчи забрављено, а да катанац већ више од једне деценије краси и двери Народног музеја у Београду и друге значајне институције кulture). Они обазриви нису дозволили да их изненади величина прославе значајног јубилеја, имајући у виду управо пословично небригу Срба када је реч о духовном животу, и пессимистично су коментарисали да ће се ствари одвијати по оној народној, „тресла се гора, родио се миш“. Нажалост, били су у праву, судећи бар по резултатима досадашњих представа, концерата, конференција, трибина, ТВ и радио–емисија, документарних филмова, публикација, и Бог зна шта се све још одигравало пред нашим очима и ушима а да је представљено као да има везе или је заиста имало везе са Миланским декретом.

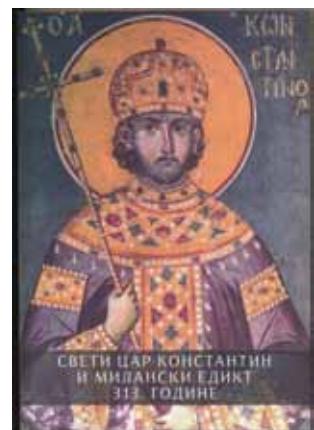
У овој години додогодила се још једна несвакидашња ствар. Наиме, хришћански теолози, који су тромост прогласили суштинском карактеристиком своје природе, такође се нису штедели прослављајући речени јубилеј. Организовано је подоста конференција, округлих столова, трибина, предавања, објављено је неколико књига наших аутора или су приређени преводи, итд. Оно што је очекивано јесте да и од њихове работе неће бити неке вајде. У ових пар месеци од када прослава интензивно траје многи теолози и они који се тако представљају говорили су све и свашта, али мало тога смисленог, док је површност, неупућеност, неразумевање итд. било оно што је карактерисало њихове наступе.

Међутим, на срећу, у том мору беззначајних ствари појавила се једна публикација вредна сваке пажње. Реч је о зборнику радова *Свети цар Константин и Милански едикт 313. године*, који је објавила Задужбина светог манастира Хиландара, у едицији „Савремено богословље“ коју уређује ђакон Радош Младеновић; приређивач се, из скромности вальда, није потписао, али се може претпостави да је књигу приредио сам уредник библиотеке у којој је изашла. У књизи су на преко пет стотина страница сабране четири врло озбиљне студије сјајних руских богослова – А. И. Брилијанта („Константин Велики и Милански едикт 313. године“), В. В. Болотова („Црква и држава у време Константина Великог“), А. П. Лебедева („Константин Велики, први хришћански император“) и А. А. Спаског („Обраћање императора Константина у хришћанство“), којима је приодат и један рад Еп. Атанасија Јевтића („Св. цар Константин и Милански едикт“).

Детаљно о свакој студији није могуће говорити због недостатка простора, и то остављам за неку другу прилику. Сада бих поменуо да иако је реч о руским богословима и историчарима Цркве који су стварали крајем 19. и почетком 20. столећа, њихови радови, то се нарочито односи на оне који се сада објављују на српском први пут обједињени у једној књизи, по много чему јесу и даље актуелни и релевантни. Нажалост, иако је и после њих било добрих хришћанских историчара, мора се признати да квалитет њиховог научноистраживачког рада и мноштво изузетних резултата који су иза њих остали – нису превазиђени; реткима је полазило за руком да достигну њихову висину, али никоме да их и превазиђе. Аутори чије су студије о Константину Великом и Миланском декрету публиковане у поменутој књизи су до те мере суверено владали свом релевантном материјом да данас готово нема историчара Цркве који, гледано у целини, може да им парира. Стога се заоставшина поменутих богослова и историчара мора озбиљно узимати у обзир, посебно како на скуповима, попут оних који су организовани поводом овог великог јубилеја, не бисмо морали да слушамо неутемељене и наивне, а не баш ретко и штеточинске, закључке теолога и оних који се тако представљају када се ради о озбиљним, чак преломним, догађајима из историје Цркве.

На крају, остаје жал што се овај зборник није појавио пре јубиларне године и тада допринео ублажавању необразованости оних који су позивани или су се сматрали позваним да говоре о једном од кључних момената на историјском путу хришћанства. Упркос томе, издавачу и свима који су радили на приређивању треба честитати на овој значајној публикацији, али и захвалити се на прворазредном теолошком догађају који су нам приредили.

Благоје Пантелић

НАУКА, УМЕТНОСТ, КУЛТУРА...

Маријана Пешровић

НИШ

Изложба о Константину Великом

У четвртак 19. септембра, у галеријском простору компаније Philip Morris Operations a. d. Niš уприличено је свечано отварање изложбе „Константин Велики и Милански едикт 313. – Рађање хришћанства у римским провинцијама на тлу Србије“.

Изложбу Народног музеја Србије и Народног музеја у Нишу, приређену у оквиру државног програма обележавања јубилеја Миланског едикта, свечано је отворио проф. др Зоран Перешић, градоначелник Ниша.

Раскошна поставка коју чини 180 експоната нулте културне вредности, насталих од краја 2. па све до 6. и 7. века, осликова доба које претходи времену Константина Великог, период његове владавине, као и вредно наслеђе првог хришћанског цара. Представљени артефакти откривени су на локалитетима у Србији и својом изузетном вредношћу сведоче о значају који су провинције на тлу наше земље имале у време Римског царства.

Ова јединствена изложба ће за многе посетиоце бити прилика да се први пут сусретну са чувеним портретом Константина Великог, јединственом Београдском камејом, војним парадним оклопом из Ритопека и бројним другим експонатима непроцењиве вредности.

Поставка која је светлост дана угледала 18. маја у Виминацијуму, била је до недавно доступна посетиоцима у Народном музеју у Београду.

Посетиоци ће изложбу моћи да виде до 31. октобра, у галеријском простору компаније Philip

Morris Operations a. d. Niš, од понедељка до четвртка у времену од 10:00 до 19:00 часова, петком и суботом од 10:00 до 21:00, а недељом од 10:00 до 17:00.

Извор: www.edictofmilan2013.com

ПРОКУПЉЕ

Истраживање остатака рановизантијског града

Како извештава БЕТА и преносе домаћи медији, Министарство културе одобрило је почетна средства и подржало археолошка истраживања остатака великог града из рановизантијског периода у селу Злата код Прокупља.

„Овде смо на површини од 15 хектара, на локалитету Златне кале, уз помоћ средстава које нам је Министарство одобрило, започели кампању и поставили четири сонде“, казао је у изјави за медије вођа археолошког тима Михаило Милинковић.

Милинковић је додао да су током прве фазе откривени зидови импозантних размера грађени опеком и необично чврстим везивом и да се претпоставља да су били високи више од 10 метара.

Навео је да то потврђује како је реч о великим налазиштима, можда и већем од познатог Царичиног града, који је градио Јустинијан Први на само 14 километара од села Злате.

На том налазишту археолози су пронашли и брану за акумулацију одакле се град највероватније снабдевао водом. „Она је такође зидана опеком и невероватних је размера – 100 метара дужине и 6,5 метара висине, а зидови су дебели 4,4 метра“, каже Милинковић.

Он је додао да су пронађени и остаци цркве богато украшене мозаицима и да се на сателитском снимку тог терена јасно виде две улице које се укрштају у велики трг. „На путу смо да откријемо други највећи град на тлу Србије из рановизантијског периода“, рекао је Милинковић.

Енглески археолог сир Артур Еванс и аустроугарски археолог и путописац Феликс Каниц су у 19. ве-

ку пронашли и скицирали видљиве остатке римских старија код села Злата, недалеко од познатог налазишта Царичин град; локалитет код села Злата до сада није истраживан.

Извор: Блиц

Милунка Савић (1890–1973)

БЕОГРАД

Изложба „Милунка Савић – хероина Великог рата“

Мултимедијална изложба ордења, фотографија и документата под називом „Милунка Савић – хероина Великог рата“ отворена је у среду, 25. септембра, у Малој галерији Дома Војске Србије у Београду.

Ову изложбу организују Министарство одбране Републике Србије, Радио–телевизија Србије и Историјски музеј Србије.

На изложби су први пут изложена одликовања српске хероине, која су власништво њене породице. Поставка „Милунка Савић – хероина Великог рата“ обухвата претежно репродукције Милункиних породичних, личних и ратних фотографија, насталих углавном у Тунису, Солуну и Паризу, од којих многе до сада никада нису презентоване. Богата архивска грађа – копије докумената, реконструкције заставе Другог Гвозденог пуча, у коме се Милунка борила и униформе официра и војника српске војске тог периода, илуструју лик и херојска дела Милунке Савић.

У склопу изложбе посетиоци имају прилику да виде и инсертне из документарно-играног филма Хероина Великој рати ауторке Слађане Зарић. Фilm, снимљен у продукцији РТС, режирала је Ивана Стивенс, а током октобра премијерно ће бити приказан на РТС.

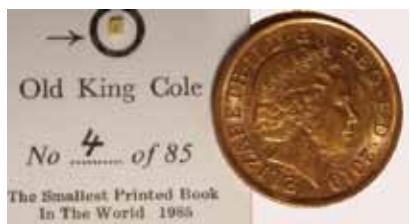
Изложба ће трајати до 12. октобра 2013. године.

Извор: <http://www.mod.gov.rs/>

ШКОТСКА Изложба минијатурних књига

Национална библиотека Шкотске (National Library of Scotland) из Единбурга јавности је представила своју колекцију минијатурних књига. На изложби отвореној половином септембра – коју је организовала ова библиотека – могу се видети књиге које нису веће од зрна пшенице.

Књига *Стари краљ Кол* (*Old King Cole*), одштампана 1985. године, дугачка је само 0,9 mm. Ово је једна од најмањих икада штампаних књига, и једна од 85 минијатурних књига које ће посетиоци моћи да виде на поменутој изложби, која ће трајати, како је планирано, до 17. новембра овде године.

Old King Cole, једна од микрокњига са изложбе из Единбурга, поред новчића од једног пенија

Кустос изложбе Џејмс Мичел (James Mitchell) каже: „Многе од ових књига су уметничка дела или технолошка чуда.“

Минијатурном књигом се уобичајено сматра свака књига чија су висина и ширина мање од 7,5 cm.

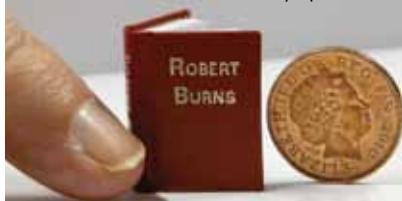
Најстарија штампана минијатурна књига представљена на овој изложби је *Officium Beatae Virginis Maria* (димензија 5,2 cm x 4,5 cm).

Шкотска је од 19. века дала значајан допринос производњи минијатурних књига. Од 1870. г. до Првог светског рата, глаузовско предузеће *Дејвид Брайс & Син* (*David Bryce & Son*) било је један од најуспешнијих издавача минијатурних књига у свету.

У другој половини 20. века, традицију објављивања минијатурних књига у Шкотској наставила је издавачка кућа *Гленифер Прес* (*Gleniffer Press*), која је затворена 2007.

године; ова издавачка кућа је за неколико деценија свог постојања објавила 57 минијатурних издања.

Фото: National Library of Scotland

Минијатурна књига песама Р. Бернса (Robert Burns), последња књига коју је објавила издавачка кућа *Gleniffer Press* 2007. године

Џејмс Мичел, кустос ове изложбе, додаје: „Ова поставка прославља минијатурну књигу и сведочи о доприносу Шкотске овом изузетном виду издаваштва“.

Минијатурна књига привлачи пажњу јавности и у другим деловима света. У Бакуу, главном граду Азербејџана, постоји Музеј најмањих књига на свету. У том музеју је изложено преко 5200 минијатурних књига, а међу њима су дела познатих светских аутора попут Шекспира, Пушкина, Гетеа...

Недавно је у Јапану објављена и књига под насловом *Шики но кусабана* (Сезонско цвеће), за коју се тврди да је најмања на свету. Ова књига, која је изложена у музеју чуvenе јапанске издавачке куће *Топан* (*Toppan Printing*), садржи 22 странице висине 0,7 mm. Њу није могуће читати голим оком: да би се погледала имена и илустрације јапанског цвећа потребне су посебне naoчаре. Иначе, издавачка кућа *Топан* објављује минијатурне књиге од 1964. г.

Најмања књига која се чува у Србији је димензија пет са пет милиметара. У питању је *Олимпијска заклетва*, штампана у Немачкој 1970. године. Ова књига има 16 страна и, наравно, може се читати само помоћу лупе. Издана је поводом Олимпијаде у Минхену, односно прославе стогодишњице прве цилиндричне штампане машине и садржи олимпијску заклетву на немачком, енглеском, француском, италијанском и шведском језику. *Олимпијска заклетва* припада Збирци минијатурних

књига Народне библиотеке Србије, која тренутно броји око 230 примерака микрокњига.

Извор: <http://www.bbc.co.uk>, www.nadlanu.com и www.nb.rs

НИШ „Снови Хиландара“

У години јубилеја Миланског едикта у сали Светосавског дома у Нишу, у периоду од 1. до 8. октобра, биће отворена изложба накита „Снови Хиландара“, уметника Славољуба Галића.

Изложба се одржава уз благослов Епископа нишког Г. Јована.

Поставку изложбе чини накит сачињен од различитих комада метала донетих из Хиландара, као и племенитих метала и дијаманата. Колекција, која је настала након боравка уметника на Светој Гори, у манастиру Хиландар, састављена је од 33 комада накита, који симболизују 33 Христове земаљске године, израђена је уз благослов манастира и блажено-почившег Патријарха Павла.

О високим уметничким квалитетима ове колекције говори и подatak да је она до сада била представљена у Народном музеју у Крагујевцу, Музеју примењене уметности у Београду, Вуковој задужбини, Владичанском двору у Крагујевцу, на Вуковом сабору у Лозници, у галерији Флоријан Вагнер у Бечу, на Недељи православља у Владичанском двору у Темишвару.

Аутор изложбе, Славољуб Галић, члан је Удружења ликовних уметника примењених уметности и дизајнера Србије (УЛУПУДС), а до сада је имао више самосталних и колективних изложби у земљи и иностранству.

Извор: www.edictofmilan2013.com

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Петровић

СИРИЈА

„Ја сам хришћанин“

„Ја сам хришћанин, и ако хоћете да ме убијете због тога – не противим се!“ – то су биле последње речи једног од три хришћанина у Малули, које су терористи убили почетком месеца септембра, после одбијања да приме ислам, преноси веб-сајт Митрополије црногорско-приморске <http://www.mitropolija.com/>.

Страдање хришћана у Малули уследило је после вишедневне опсаде овог сиријског села, на-далеко познатог по томе што је то једно од последњих насељених места у свету у ком се још увек говори арамејски језик. Радикални исламисти су данима упадали у село, злостављајући становништво и приморавајући мештане да прихвате ислам. Иначе, већина становника Малуле су хришћани – део њих припада православној Антиохијској Патријаршији, а део гркокатоличкој Мелкитској цркви.

Ватиканска новинска агенција *Фигес* покушала је да реконструише ток догађаја који су довели до погибије три хришћанина у Малули, уз помоћ сведочења же-не очвица чије име је из безбедносних разлога остало непознато.

Према њеним речима, 7. септембра група од неколико особа из састава оружаних банди које су упала у град, провалила је у кућу цивила и оскрнавила кућне светиње. Жена прича како је била присутна када су терористи упали у кућу њених рођака Михаила Талаба, његовог брата од стрица Антона Талаба и његовог унука Саркиса Елзацима. Терористи су припредили присутнима како ће морати да приме ислам, на шта је Саркис одговорио:

„Ја сам хришћанин и ако хоћете да ме убијете због тога – немам ништа против!“ После тих речи исламисти су хладнокрвно убили младића и два мушкарца.

Сестра Кармел, која је помагала приликом транспорта избеглица из Малуле у Дамаск, казала је у интервјуу за агенцију *Фигес* да је Саркис „мученик у пуном смислу те речи, јер је убијен искључиво на основу верске мржње“.

Како јавља РТС, сиријски исламисти, укључујући групе повезане са Ал Каидом, одвојили су се од остатка побуњеника и позвали на стварање исламске државе. Као успутна штета ове исламске револуције страдају хришћани, а о размерама прогона хришћана у Сирији сведочи писање портала <http://www.pravoslavie.ru/>, који наводи како је познато да је од почетка рата у Сирији уништено преко 30 цркава: 10 у провинцији Хомс, 7 у провинцији Алепо, 5 у Дамаску, 5 у провинцији Дејр ез Зор, 3 у Латакији, 2 у Идлиби и једна у Раки.

ЊУЈОРК

Средњовековно црквено благо из Хилдесхајма

Немачка катедрала у Хилдесхајму у Доњој Саксонији има једну од најкомплетнијих збирки црквеног мобилијара и црквеног блага у Европи. Овој збирци припада и већи број средњовековних ремек-дела која су настала између 1000. и 1250. године. Катедрала је проглашена за светско културно наслеђе УНЕСКО-а 1985. године. Реновирање које је у току пружило је прилику да ова изузетна збирка отптује за Метрополитен музеј

уметности у Њујорку, где је изложена од 17. септембра.

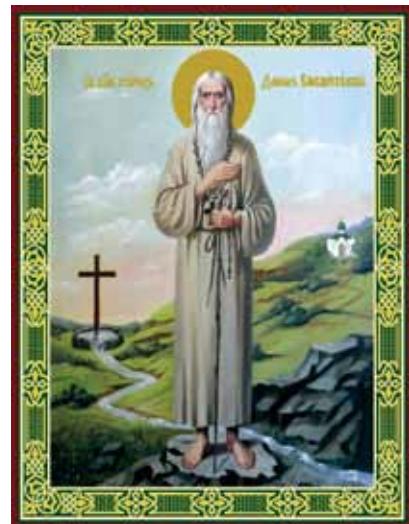
За изложбу је припремљен и богато илустрован каталог који су припремили стручњаци Музеја у сарадњи са стручњацима из Француске и Немачке.

Извор: Информативна служба СПЦ

УКРАЈИНА

Лику светих прибројан Христа ради јуродиви Данило Јелисаветградски

Дана 17. септембра 2013. године, по благослову поглавара Украјинске Православне Цркве Његовог Блаженства Митрополита кијевског и све Украјине Владимира, Митрополит бориспoљски Антоније началствовао је Божанственом Литургијом у Саборном храму Рождества Пресвете Богородице у Кировграду.

Блажени Данило Јелисаветградски (крај 18. в.–1860. г.)

Његовом Високопреосвещенству саслуживали су бројни епископи и свештенство епархије. Током богослужења прибројан је лицу светитеља Кировградске епархије Блажени Данило Јелисаветградски, Христа ради јуродиви (†1860), саопштава сајт УПЦ.

Одлука о канонизацији Блаженог Данила донета је на заседању Светог Синода Украјинске Православне Цркве 25. априла 2013.

Извор: <http://www.mitropolija.com/>

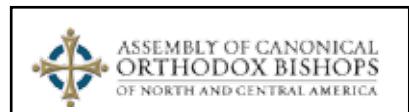

ПОЉСКА Црква изграђена за мање од 24 сата

У пољском граду Скарсеви, за само 23 сата и 36 минута изграђена је црква са 27 метара високим звоником.

Иницијатива за изградњу цркве дугачке 12 и широке 10 метара, потекла је од римокатоличког свештеника Даријуса Лемана. У историји градње цркава на територији Пољске записан је и подatak да је 1741. године у Гдањску саграђена црква за 24 сата. Житељи Скарсевија очекују да ће им овај рекорд осигурати место у Гинисовој књизи рекорда.

Извор: www.mitropolija.com/

ЧИКАГО Саопштење православних епископа Америке о браку

Са свог редовног годишњег заједништва, одржаног од 17. до 19. септембра у Чикагу, Сабор канонских православних епископа Северне и Централне Америке, донео је, између осталих, и саопштење у коме изражава непроменљени став Цркве о питању брака.

У саопштењу се, између остalog, каже:

„Ми, Сабор канонских православних епископа Северне и Централне Америке, који представљамо милионе православних хришћана у Сједињеним Америчким Државама, Канади и Централној Америци, изражавамо дубоку забринутост недавним потезима наших влада и одређеним друштвеним трендовима ко-

ји се тичу статуса брака у нашим земљама, првенствено легализације истополних заједница...

Православно учење о браку и полности, чврсто утемељено у Светом Писму, двехиљадугодишњем Предању Цркве и канонском праву, учи да је Света тајна брака заједница човека и жене, и да аутентични брак осликава свештену заједницу која постоји између Христа и његове невесте – Цркве...

Што се тиче односа према људима хомосексуалног опредељења, у саопштењу се каже:

„Према људима хомосексуалне оријентације треба се односити са истом милошћу и љубављу које је целом човечанству подарио наш Господ Исус Христос.“

Архијереји Северне и Централне Америке охрабрују верујуће следећим речима: „Позивамо свештенство и православне вернике да сведоче безвремено Христово учење својим животима у чистоти и светости, упућивањем својих породица и својих заједница на јеванђелске заповести и вером у нашег Господа који је ‘победио свет’ (Јн. 16, 33).“

Сабор канонских православних епископа Северне и Централне Америке састоји се од свих канонских, активних православних архијереја свих јурисдикција са територије Северне и Централне Америке.

Извор: radiosvetigora.wordpress.com

ИТАЛИЈА Међународна екуменска конференција у Бозеу

Двадесет и прва међународна екуменска конференција о православној духовности, у сарадњи са Православним Црквама, одржана је од 4. до 7. септембра у

римокатоличком манастиру Богезе у Италији.

Тема овогодишње конференције била је „Етапе духовног живота“, а на конференцији је учествовао већи број предавача из различитих земаља. Представници Српске Православне Цркве били су Његово Преосвештенство Епископ западноамерички Г. Максим, и синђел Методије Марковић, намесник манастира Светога Николе (метоха манастира Хиландар) из Врања.

Извор: Епархија врањска

ПАКИСТАН Преко 80 мртвих у нападу бомбаша самоубицâ на цркву у Пакистану

У нападу на групу од више стотина хришћана, пред хришћанској цркви у северозападном Пакистану, који су у недељу 22. септембра извршила двојица бомбаша самоубица, погинуло је преко 80 особа.

Напад на Цркву Свих Светих у граду Пешавар, у коме је повређено преко 140 особа, додатно се након службе док су верници чекали бесплатни оброк пиринача на травњаку пред храмом.

Одговорност је одмах преузео пакистански огранак Талибана, објавивши да ће наставити са нападима на немусимане све док САД не обуставе нападе беспилотним летилицама у изолованом племенском региону Пакистана.

Од 180 милиона становника Пакистана око 96% су мусимани. Остатак чине припадници других вероисповести, међу којима су и хришћани.

Нападнута црква припада Цркви Пакистана, чланици Англиканске заједнице.

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Олга Стојановић

У ПОДБРДУ

Слава Епархије

Светом Архијерејском Литургијом у Храму Преподобне Мајке Параскеве у Подбрду код Мркоњић Града, у недељу, 15. септембра 2013, свечано је започело обиљежавање крсне славе Епархије бихаћко-петровачке – Сабор Срба Светитеља. Свету Литургију су служили Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије и Епископ бихаћко-петровачки Атанасије уз саслужење клирика Епархије бихаћко-петровачке и гостију свештеника из Београда, Црне Горе и других епархија СПЦ. Потом је услиједио културно-умјетнички програм обогаћен епархијским обиљежавањем јубилеја 1700. годишњице Миланског едикта. Поводом крсне славе Епархије бихаћко-петровачке писане честитке су упутили: Патријарх српски Иринеј, Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, Преосвећена Господа епископи: бачки Иринеј, славонски Сава, далматински Фотије, горњокарловачки Герасим, умировљени захумско-херцеговачки Атанасије, предсједник РС Милорад Додик, предсједница Владе РС гђа Жељка Цвијановић, предсједник Народне скупштине РС Игор Радојчић, генерал-мајор проф. др Младен Вуруна, начелник Војне академије из Београда и други.

Извор: Епархија бихаћко-петровачка

У ПОДГОРИЦИ

С. Склирис у посјети

Један од најпознатијих и најујгледнијих теоретичара савременог православног фрескописа протопрезвитер Стаматис Склирис посјетио је 15. септембра 2013. Саборни храм Христовог Вакрсења у Подгорици. Склирис је, заједно

СКОПЉЕ Стојан Андов о Архиеп. Јовану

Први председник вишестраначке Скупштине Р. Македоније г. Стојан Андов је још један истакнути македонски политичар који је домаћој јавности предочио да је Архиепископ охридски Јован политички затвореник.

У својој колумни коју објављује недељник „Фокус“ (бр. 935, 6. 9. 2013), г. Андов истиче да од стране међународне заједнице увек долазе најозбиљнија упозорења у вези политичких затвореника у Р. Македонији, међу којима г. Андов наводи име Архиепископа охридског Јована.

У последњих 11 година македонско судство по седми пут затвара Архиепископа охридског Јована, који се и данас, видно нарушеног здравља, налази у затвору Идризово.

Извор: ПОА

са својим домаћином Митрополитом Амфилохијем, прегледао фрескопис у храму и сам храм. Радови на фрескопису ових дана су ушли у финалну фазу пред освећење које је заказано за 7. октобар, када ће храм, у част јубилеја 17 вјекова Миланског едикта, освештати неколико православних патријараха у присуству представника помјесних Православних Цркава – учесника нишке прославе овог великог јубилеја.

„Величанствено, немам ријечи“, рекао је за портал (<http://www.mitropolija.com>) о. Стаматис Склирис након посјете храму.

У изјави за Радио Светигору, 23. септембра 2013, Митрополит Амфилохије је казао да је Саборни храм Вакрсења Христовог позив народу у Црној Гори на узајамно помирење и праштање. „Управо овај Саборни храм је позив, на првом мјесту нама који овде живимо у садашњој Црној Гори, на узајамно помирење и узајамно праштање. А имамо ради чега да се миримо и имамо шта да праштамо једни другима“, рекао је Митрополит Амфилохије.

Извор: Мишрополија црногорско-приморска

У РАСУ

Светопетровски сабор

По благослову Епископа раšко-призренског Теодосија у недељу, 15. септембра 2013, у организацији Епархије раšко-призренске и ЦО за Раšку област,

одржан је код Петрове цркве у Расу Четврти Немањин Светопетровско-дјевески сабор.

Сабор је започео Светом Архијерејском Литургијом коју су служили Епископ јегарски Порфирије уз саслужење Епископа раšко-призренског Теодосија, свештеника и свештеномонаха из епархија: раšко-призренске, будимљанско-никшићке, жичке и шумадијске. На крају Литургије Владика Порфирије је осветио и преломио славски колач у част Светог Симеона Мироточивог и Сabora Срба Светитеља, који су се прослављали тог дана

Извор: Епархија раšко-призренска

У ДАЛМАЦИЈИ

Низ немилих догађаја

У низу немилих догађаја који се дешавају у скорије вријeme на подручју Епархије далматинске у истом дану, 13. септембра 2013, нападнути су парохијски дом у Кистањама и споменик пострадалим Србима у Голубићу код Книна.

Најприје је у раним јутарњим часовима варварским чином уништен споменик Голубићанима страдалим у ратовима. О овом, као и о свим претходним злодје-

лима обавијештена је полиција, која је дошла и извршила увиђај. У вечерњим часовима тога дана нападнут је и парохијски дом у Кистањама. Надамо се да ће починитељи бити пронађени и адекватно санкционисани. У Кистањама су недавно оштећени и игралиште, клупе и сто који су се налазили у дворишту храма где су исписани усташки симболи.

Извор: Епархија далматинска

У СРБОБРАНУ Слава Епархије

Овогодишњи литургијски Спомен чуда које је Свети Архијерат учинио у граду Хони (Колоси) одржан је у Србобрану, 6/19. септембра 2013. године, у храму посвећеном Богојављењу Господњем, а поводом значајног јубилеја, 1700. година од како је ступио на снагу Милански едикт.

Свету Архијерејску Литургију служио је Епископ бачки Г. Иринеј, уз саслужење епископа: умировљеног Епископа зворничко-тузланског Василија, врањског Пахомија, мишелевског Филарета, далматинског Фотија, брегалничког Марка, стобијског Давида, рашко-призренског Теодосија, крушевачког Давида и јегарског Порфирија, свештенства и вернога народа Епархије бачке. После Свете Литургије уручен је Орден Светог Саве другог реда г. Блажи Стјићу из Бечеја, члану Епархијског савета, који му је додељио, на предлог Епископа бачког Иринеја, Свети Архијерејски Синод СПЦ на челу са Патријархом српским Иринејем. У малој дворани дома културе приређен је пригодан културно-уметнички програм и предавање о значају Миланског едикта, које је одржао ђакон мр Ивица Чајровић.

Информативна служба Епархије бачке

Апел за помоћ

Свештеник Владимир Живковић из Бечмена има 33 године, отац је троје деце. О. Владимир је оболео од акутне мијелоидне леукемије и налази се на клиничком лечењу. Одређена средства већ су сакупљена, али потребно је сакупити још 40.000 евра.

Епархија сремска покренула је акцију прикупљања средстава. Помоћ за о. Владимира можете уплатити на текући рачун број 205-9011005008373-28, Комерцијална банка, на име Сртена Лазаревића; сврха: лечење свештеника Владимира. Благодарећи помоћи Добротворног фонда СПЦ „Човекољубље“, Телеком Србије одобрио је СМС број 3494 преко којег, слањем празне поруке, можете уплатити 100 динара за лечење о. Владимира.

У БИЈЕЉИНИ Сарадња кардиолога

Поводом потписивања Споразума о сарадњи између кардиолога Србије и Српске у Општој болници Св. Врача у Бијељини, у петак, 20. септембра 2013, Владика Хризостомом уприличио је пријем за све учеснике овог историјског догађаја.

Након потписивања споразума и обиласка нове болнице, еминентни кардиолози Србије и Српске као и њихови гости из Министарства здравства и социјалне заштите и Републичког фонда здравственог осигурања посетили су Преосвећеног Владику Хризостома у његовој бијељинској резиденцији. Поздрављајући угледне и еминентне љекаре и стручњаке Преосвећени је изразио лично задовољство њиховом посјетом и пожелио им успјешан рад у њиховом племеникот и хуманом раду.

Љ. К. ; извор: Епархија зворничко-тузланска

У МАНАСТИРУ ЛЕПАВИНА Мала Госпојина

На празник Рођења Пресвете Богородице, 21. септембра 2013, Митрополит загребачко-љубљански Г.

ДОБРОЧИНСТВО

Београд, Добрањска 2
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
dobrocinstvo@gmail.com
www.dobrocinstvo.spc.rs

ХИЛАНДАР

06 - 10. октобар

ЦАРИГРАД

12 - 19. октобар

Водич: Драган Вукић

БУДИМПЕШТА - СЕНТАНДРЕЈА

23 - 26. октобар

ТРАГОМ БИБЛИЈЕ

Израел и Јордан
17 - 28. новембар

Водич: Драган Вукић

ОСТРОГ

сваког викенда

АГЕНЦИЈА СРПСКЕ ЦРКВЕ

Јован служио је Свету Архијерејску Литургију у манастиру Лепавина уз саслужење свештеника Архиепископије београдско-карловачке и наше Митрополије. У својој беседи Митрополит Јован је говорио о празнику Рођења Пресвете Богородице. По заамвоној молитви освешћено је славско жито и преломљен славски колач. На Литургији је било присутно неколико стотина верника од којих је велики број приступио Светој тајни причешћа.

Извор: Мишаролија
затребацко-љубљанска ➔

У ЗЕМУНУ

Слава Богородичиног храма

У Земуну је литургијски прослављена слава Цркве Рођења Пресвете Богородице, која спада међу најстарије цркве Архиепископије београдско-карловачке.

Са благословом Патријарха Иринеја, Светом Литургијом, 21. септембра 2013, началствовао је Епископ ремезијански Андреј, викар Патријарха Српског, уз саслуживање осам презвитера и два ћакона. Након читања Светог Јеванђеља, Епископ Андреј је одржао беседу у којој је истакао древност празника Рождества Пресвете Богородице. Владика је указао и на сотириолшки значај Пресвете Богородице у делу Оваплоћења Сина Божијег, пошто је „Она та која се у име људског рода слободно предала вољи Божијој, поставши Мати Христова по телу, због чега се с правом назива новом Евом“.

У ВАЉЕВУ

Сарадња СПЦ и ВС

Епископ ваљевски Милутин присуствовао је полагању заклетве септембарске генерације 2013. године. „Реч заклетва изговорена је први пут давне 1342. године. Полагали су је многи српски владари. Чин полагања заклетве увишен је и, у животу сваког човека, вредан вечног сећања“, поручио је министар одбране у Влади Србије г. Небојша Родић, на свечаности полагања заклетве 21. септембра ове године у касарни „Војвода Живојин Мишић“. Заклетву су положили кадети Војне академије и Војномедицинске академије, као и војници

Деманти из Канцеларије Епископа бачког

23. септембар 2013. године

Поводом неистинитог извештавања интернет-портала *Istinito* (БиХ), које је домаћој јавности пренето путем интернет-портала дневних новина *Kurir* од 22. септембра текуће године, да је Његово Преосвештенство Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије, на дан славе Епархије бачке, 19. септембра 2013. године, „затражио да владика Василије не учествује у Литургији, што је Епископ Иринеј одбио“, Епархија бачка одбацује и најоштрије осуђује овакве и сличне неистине и инсинуације на рачун господе архијереја Српске Православне Цркве и Епархије бачке.

Свима који су тог дана били у Србобрану, као и онима који су се о прослави епархијске славе упознали путем црквених медија, кристално је јасна чињеница да Преосвештени Епископ будимљанско-никшићки Г. Јоаникије није био у Србобрану. Следствено наведеном, сценарију који описују разноразни контрадикторни портали и жуте стране из „суседства“, а које по команди и рачуници профита, а не по критеријуму објективног новинарског извештавања, објављују домаћи медији, није се, на жалост аутора истог, додгио.

Сведоци истине су многобројно свештенство и сабрани народ Божији, а не неистинити портал *Istinito*. Жалосна је чињеница да се и нарушено здравствено стање једног од архијереја Српске Православне Цркве користи за напад на Цркву и такозвано спиновање информација.

Из Канцеларије Епископа бачког

на добровољном служењу војног рока септембарске генерације. Као је уз војску, Српска Православна Црква, један од стубова нашег друштва и државе, добра сарадња ових двеју институција траје и развија се на обострану духовну корист.

Извор: Епархија ваљевска

У ГРАЧАНИЦИ

Слава „Мајке девет Југовића“

Празник Рођења Пресвете Богородице, 21. септембар 2013, свечано је прослављен у манастиру Грачаница, где је Епископ рашко-призренски Теодосије служио Свету Литургију. Након Литургије, Владика је благословио и преломио славски колач Епархијске добротворне органи-

зације „Мајка девет Југовића“. Управитељи ове организације протиници Светлани Стевић Владика Теодосије је уручио високо одликовање СПЦ, Орден Царице Милице – Преподобне мати Евгеније, за посвећеност и покртвовані рад у организацији и раду народних кухиња као и другим хуманитарним делатностима на простору епархије. Владика је директору Хуманитарне фондације Б92 г. Верану Матићу уручио Грамату Епархије рашко-призренске одајући на тај начин признање за хуманитарни рад на Ким и великорушну помоћ у виду више донација којима је унапређен рад народних кухиња и подигнута фарма коза у селу Прековце, општина Ново Брдо. Владика је изразио посебну захвалност свим донаторима који су допринели реализацији овог пројекта, а посебно америчким организацијама USAID и Mercy Corps, па је част пресецања врпце препустио америчкој амбасадорки у Приштини гђи Трејси Цекобсон.

Извор: Епархија рашко-призренска

У ВЕЛИКОЈ ОБАРСКОЈ Владичанска посјета

У недјељу пред Воздвижење Часног Крста, 22. септембра 2013, а на дан успомене Светих праведних Јоакима и Ане, Владика зворничко-тузлански Г. Хризостом служио је у Храму Св. Апостола и Еванђелисте Марка у Великој Обарској, а поводом сеоске преславе. Осим прославе, додатни разлог архијерејског служења било је дјелимично уређење црквене порте што је овом храму, али и самом селу дало додатну вриједност.

Након Свете Литургије и проповједи Владику Хризостому уручене су грамате – великим добротворима, добротворима и утемељачима овог храма, те архијерејске похвалнице најzasлужнијим за овај дио обављених радова. Потом је обављена литија, одслужен помен свим војницима и војводама балканских ратова, Првог свјетског рата и последњег отаџбинског рата, те благословљено славско коливо и преломљен славски колач.

Љ. К.; извор: Епархија зворничко-тузланска

НА ПАШИНОМ БРДУ Хуманитарна акција

У парохијском дому Храма Преображења Господњег на Пашином брду, 22. септембра ове године, са благословом старешине храма протојереја Драгише Јоцића, у организацији Певачког друштва „Преображење“, а у са-

радњи са Институтом за трансфузију крви Србије одржана је дванаеста, сада већ традиционална, акција давања крви.

После Свете Литургије, у току које је одржан молебан за болесне, у порти храма се окупило велики број људи са жељом да дају крв и тако помогну ближњима. Крв су најпре дали свештеници и чланови хора, а за њима верни народ. Апелујемо на све људе добре воље да се прикључе, учествују или организују акције овог типа у својим срединама. Не заборавимо, могућност да се да крв је привилегија здравих! Зато будимо срећни и Богу захвални због могућности да дамо нашу крв и спасимо живот другима.

Никола Петровић

У БЕОГРАДУ

150 година храма

Са благословом Патријарха Српског, Епископ липљански Јован служио је 22. септембра 2013. Свету Литургију у Цркви Вазнесења Господњег у Београду на празник Светих праведних Јоакима и Ане.

Овај храм никада у својој историји није прекидао богослужење, а у многим тренуцима је делио страдалну историју свог народа. Владика Јован је подсетио да је храм после зидања био дат у службу пре свега војsci, а затим и парохијанима, те је стога заблагодарио Богу због присуства припадника Војске Србије. Нагласио је да је ово први пут да су сви војни свештеници саборно служили Литургију. Апостол је прочитao пуковник Стеван Карапанчин, а Свету Литургију су отпојали припадници Војске Србије.

АПЕЛ ЗА ПОМОЋ

Будимо људи – помозимо Дејану!

Деветогодишњи дјечак Дејан Марић из Зворника оболио је од тумора на мозгу и кичми. Родитељи Предраг и Ивана Марић нису у могућности да Дејаново лијечење наставе у некој од клиника у иностранству.

Светосавска омладинска заједница Епархије зворничко-тузланске из Зворника у сарадњи са Телекомом Српском од 1. октобра 2013. године отвара хуманитарни број 1416 (важи за БиХ) у сврху прикупљања новчаних средстава за лијечење. Овим путем позивамо све људе добре воље да позивом донирају 1km за лијечење деветогодишњег Дејана Марића.

Хуманитарни број ће бити у функцији од 1. октобра 2013. године до 31. октобра 2013. године.

Рачун у КМ:

NLB Razvojna Banka a.d. Banja Luka
15112093 Dejan (Predrag) Maric,
broj banke 5620093000003250

Рачун девизни:

Field 59:Beneficiary customer:
IBAN BA395620098114954191
DEJAN (PREDRAG) MARIC
MEJDAN 7
75400 ZVORNIK

Field 57: Account with institution:

SWIFT BIC: RAZBBA22

NLB Razvojna banka a.d.

Milana Terpica br. 4,

78000 Banja Luka

Bosnia and Herzegovina

ADDITIONAL INFORMATION

Field 56: Intermediary institution:
For following currency (ies): EUR,
USD, AUD, CAD, CHF, DKK, GBP,
HRK, HUF, JPY, NOK, SEK
SWIFT BIC: LJBASI2X

NOVA LJUBLJANSKA BANKA D. D.
LJUBLJANA
SLOVENIA

АМФИА

064/167-9082

064/800-1322

АМФИА

Ибарска 40, 37000 Крушевац
037/491-138
informacije@amfia.rs
www.amfia.rs

Помозите и ви обновује Призренске богословије!

У септембру 2011. године обновљен је рад Богословије у Призрену, која је запаљена и уништена у мартовском погрому 2004. године.

Богословија је од кључног значаја за опстанак српске заједнице на Ким – којој су потребни свештеници који су одрастали, учили и живели на овим просторима. Епархија рашко-призренска и косовско-метохијска овом приликом упућује апел верном народу у земљи и расејању да својим прилозима помогне рад Призренске богословије.

Динарски рачун:
Комерцијална банка, 205-172349-51

НАРУЦБЕНИЦА

Шифра претплате
(попуњава служба претплате)

Претплаћујем се
на следеће часописе
(означите жељени часопис
и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:

ПТТ број и град:

Адреса:

Држава, епархија:

Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)
	Србија	Иностранство	
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Теолошки појледи	900 динара	20€	Обичном поштом
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом
Светосавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом

Наруџбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија